

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

INSTITUTIONEN FÖR HANDELSRÄTT

FELANSVAR I MATERIELLA UPPDRAGSAVTAL

Med särskilt fokus på kommersiella avtal i entreprenadjuridiken

Sara Jellback

Kandidatuppsats i handelsrätt
HARA12

Vårterminen 2016

Handledare
Jonas Ledendal

Innehållsförteckning

Förkortningsordlista	4
Abstract	5
Förord	6
1. Inledning.....	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte	7
1.3 Metod och material.....	8
1.4 Forskningsläget	9
1.5 Avgränsningar	10
1.6 Disposition.....	10
2. Allmänt om materiella uppdragsavtal	11
2.1 Materiella uppdragsavtal	11
2.2 Arbete på annans egendom och entreprenad	12
2.3 Andra materiella uppdragsavtal.....	14
2.4 Standardavtalrätten	15
2.4.1 Introduktion	15
2.4.2 Standardavtalrättens rättskällevärde.....	15
3. Fel i uppdraget.....	17
3.1 Inledning.....	17
3.2 Brister i förpliktelser	17
3.2.1 Introduktion	17
3.2.2 Fel i uppgifterna	18
3.2.3 Fel i tjänsten	22
3.2.4 Muddringsfallet i Slite Hamn	25
3.3 Brister i uppdragets utförande	26
3.3.1 Introduktion	26
3.3.2 Utförande och fackmässighet i standardavtal.....	26
3.3.3 Utförande och fackmässighet i lagstiftning.....	27
3.4 Avslutande kommentarer	29
4. Uppdragstagarens felansvar	31

4.1 Inledning.....	31
4.2 Felansvar vid materiella uppdragsavtal.....	32
4.2.1 Introduktion.....	32
4.2.2 Omsorgsplikt och vårdansvar.....	33
4.2.3 Myresjöhusfallet.....	34
4.2.4 Upplysnings- och lojalitetsplikt.....	35
4.2.5 Objekt- och produktansvar.....	36
4.2.6 Ansvarsfrihetsgrunder.....	37
4.2.6.1 Golvlägningsfallet.....	39
4.3 Garanti och felansvar.....	40
4.4 Avslutande kommentarer.....	42
5. Slutsatser.....	44
Abstract - Summary in English.....	47
Källförteckning.....	48
Offentligt tryck.....	48
Litteratur.....	48
Artiklar.....	49
Internetkällor.....	49
Rättsfallsförteckning.....	50

Förkortningsordlista

AB 04	Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings-, och installationsentreprenader, sedan 2004
AB 92	Allmänna bestämmelser, för byggnads-, anläggnings-, och installationsentreprenader, föregångare till AB 04
ABS 95	Allmänna bestämmelser för småhusentreprenad där enskild konsument är beställare
ABT 06	Allmänna bestämmelser för totalentreprenader avseende byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten
ARN	Allmänna reklamationsnämnden
BBR	Boverkets byggregler
BKK	Byggandets kontraktskommitté
CISG	International Sales of Goods (Internationella Köplagen)
ÄTA	Ändrings- och tillägsarbete

Abstract

Denna uppsats syftar till att undersöka rättsreglerna gällande fel i materiella uppdragsavtal, samt hur uppdragstagarens felansvar ter sig och vad detta omfattar. Därtill skall uppsatsen i mindre utsträckning utreda huruvida det finns någon genomgående röd tråd inom felansvaret. Omfånget av uppsatsen grundas i standardavtal och lagstiftning för att söka vägledning och stärka upp de olika ansvarsområden vilka åläggs uppdragstagare.

Det kan sägas att fel grundas i två kategorier, fel i förpliktelseerna och fel i utförandet. För förpliktelseerna kan sedan uppdraget förfelas i uppgifterna eller i tjänsten. Det finns intressanta skillnader mellan de olika uppdragsavtalen, där fel i förpliktelseerna vid frakt snarare grundas uppdragstagarens ansvar, än i faktiska fel. Uppdraget kan förfelas i andra avseenden, såsom i uppgifterna eller utförandet, men detta beror alltså snarare på att uppdragstagaren brutit i dennes ansvar. För de övriga materiella uppdragsavtalen har det varit till största del, de köpsrättsliga reglerna som utgjort grunden till uppdragstagarens fel i uppdraget.

Det torde gå att påstå att oavsett vilket uppdragsavtal som än granskats, har det funnits starka kopplingar mellan uppdrag och ansvar. Det kan dock sägas att genomgående för alla uppdragstagare är att denne har ett ansvar att med omsorg genomföra uppdraget. Även här finns det skillnader inom frakt, där omsorgen istället beskrivs som vårdansvar. Därtill borde det gå att säga att för materiella uppdragsavtal, är omsorg i uppdraget av största vikt.

Förord

Jag skulle vilja rikta ett stort tack till de som hjälpt mig under uppsatsens gång, bland annat de som arbetar inom Svenska Byggindustrier och Byggandets Kontraktskommittee. Utöver dessa skulle jag vilja rikta ett tack till mina nära och kära för att ni agerat åhörare och bollplank, ingen nämnd, ingen glömd.

Sist men inte minst, skulle jag vilja rikta ett stort tack till mina tidigare och nuvarande föreläsare, för att ni bidragit till kunskapen och intresset som ligger bakom denna uppsats. Slutligen och kanske framförallt, vill jag rikta ett stort tack till min handledare, för de samtal och värdefulla råd som jag fått under arbetets gång.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Materiella uppdragsavtal är ett samlingsbegrepp för en rad olika uppdragsavtal vilka har anknytning till fysiska ting. Ett problem för materiella uppdragsavtal grundas i att det idag till stor del saknas lagregler. Denna avsaknad av lagregler kan främst ses i kommersiella entreprenader. Hellner uttrycker problemet på följande vis, ”*Utanför området för konsumenttjänstlagen finns omfattande vägledning att hämta för entreprenad, för vilka AB 04 är ett dominerande standardavtal. ... I övrigt är rättsläget desto mer osäkert.*”.¹ Hellner har i det avseendet en poäng värd att studera närmare.

Det som gör ämnet särskilt intressant att studera är det komplicerade samspelet mellan standardavtal, analogier till lagstiftning och allmänna rättsgrundsatser. Således borde detta påvisa att även om det finns viss reglering genom lag, saknas det fortfarande en enhetlig lag. Vilket skulle kunna förbättra den allmänna förståelsen inför de problem som finns inom materiella uppdragsavtal.

Dessutom har materiella uppdragsavtal hittills inte studerats närmare inom rättsvetenskapen. Det är först de senaste åren som forskning tillkommit, vilket gör att det är flera frågor som ännu är obesvarade. En av dessa frågor är felansvaret i materiella uppdragsavtal. Felansvaret kan ses som ett samlingsnamn för ett flertal olika ansvar uppdragstagare åtar sig. Det är därför också intressant att undersöka hur detta ansvarområde ter sig och vad som kan ses som genomgående avseende felansvaret.

1.2 Syfte

Denna uppsats syftar till att klargöra rättsläget beträffande uppdragstagarens felansvar i materiella uppdragsavtal, med särskilt fokus på kommersiella entreprenader. Utifrån detta syfte har följande frågeställningar formulerats,

- Vad menas med fel i uppdraget vid materiella uppdragsavtal?
- Vad är innebörden av och hur långt sträcker sig uppdragstagarens ansvar för fel (felansvar) vid materiella uppdragsavtal?
- Finns det ett behov av att införa lagstiftning för att reglera materiella uppdragsavtal?

¹ Jan Hellner, Richard Hager, Annina H. Persson, ”*Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt*”, 1 häftet, 6e uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2015, s. 93

1.3 Metod och material

Den valda metoden för denna utredning, är den traditionella rättsvetenskapliga metoden. Den bakomliggande orsaken till detta metodval föreligger i att svensk rättsvetenskap bör ligga till grund för en analys. Innebörden av den rättsvetenskapliga metoden bör således förklaras närmare för att kunna ge stöd till disposition och innehåll i denna uppsats.

Inom ramen för traditionell rättsvetenskaplig forskningsmetod finns även ytterligare metoder, där rättsdogmatisk forskningsmetodik är en av dessa. Baserat på det som ligger till grund för uppsatsens forskningsområde, förefaller den rättsdogmatiska metodiken mest lämpad. Kleinman beskriver metoden på följande vis, ”*Utgångspunkten för detta är principerna för användandet av de allmänt accepterade rättskällorna. Mer konkret handlar det oftast om att söka svaren i lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och den rättsdogmatiskt orienterande litteraturen...*”.²

Utifrån den valda metodiken, har rättskällorna som använts rangordnats i enlighet med rättskällevärdet. Fokus kommer att läggas på lagstiftning och förarbeten. De lagstiftningar som i första hand har använts är konsumenttjänstlagen och köplagen. Utöver dessa lagar har sedan relevant lagstiftning avseende materiella uppdragsavtal använts, för att kunna göra en utökad analys av frågeställningen. Vidare har även standardavtalsrätten fått ett särskilt fokus, då AB 04 särskilt används i en hög utsträckning av domstolarna. Det finns med anledning av den valda metoden särskild anledning att värdera standardavtalens rättskällevärde. För att få en djupare inblick i standardavtalsrätten har Bernitz ”*standardavtalsrätt*”³ använts.

Hellner lyfter fram distinktionen av standardavtalen, främst AB 04, i avseende till andra rättskällor. Hellner förklarar standardavtalen som rättskälla på följande sätt, ”*AB 04 kan inte tillerkännas ställning vare sig som samling allmänna rättsgrundsatser eller som handelsbruk som uttränger dispositiva lagregler.*”⁴ Dock bör det tilläggas att Hellner även citerar ett rättsfall vilket tillskriver standardavtalen någon form av värde som rättskälla, ”*I RH 2001:77 uttalades att AB 92 ”visserligen inte [är] tillämpligt i detta fall men dess principer kan ändå tjäna som viss vägledning för bedömningar*”.”⁵ Detta rättsfall avsåg avtalsförhållanden där

² Frederic Korling, Mauro Zamboni, ”*Juridisk metodlära*”, Lund: Studentlitteratur AB, 2013, s. 21

³ Ulf Bernitz, *Standardavtalsrätt*, 8 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2013

⁴ Hellner, m.fl., ”*Speciell avtalsrätt II Kontraktetsrätt. I häftet*”, s. 144

⁵ *Ibid*, s. 144

inget standardavtal använts, vilket torde detta påvisa standardavtalens faktiska värde som självständig om än vägledande rättskälla.

För att kunna dra slutsatser och samt göra en analys, har prejudikat från HD studerats, bland annat NJA 2013 s. 1174, NJA 2015 s. 3 samt NJA 2015 s. 110. Dessa bör således kunna bidra till en fördjupad förståelse av hur HD resonerat. Eftersom dessa inte rangordnas lika högt som lag eller förarbeten har dessa dock använts med försiktighet. Prejudikaten har använts för att kunna få en djupare förståelse för sambandet mellan standardavtal och andra rättskällor. Vad gäller urvalet av prejudikat har nyare rättsfall prioriterats eftersom de ger en tydligare bild av hur rättsläget ser ut i dagsläget.

Utöver redan nämnd doktrin kommer även följande litteratur att användas. ”Konsumenttjänstlagen: en kommentar”, av Svante Johansson har använts för att kunna få perspektiv på domstolarnas och lagstiftarens resonemang. Utöver detta har även ”*Entreprenadrätt – en introduktion till AB 04*”⁶ använts för att kunna göra relevanta jämförelser mellan standardavtalets olika delar. För att återkoppla till ansvar har sedan Stig Hedbergs ”*Ansvar inom entreprenadjuridiken*” lyft ett flertal relevanta aspekter. För utökad information gällande entreprenaders uppbyggnad har Rolf Hööks ”*Entreprenadjuridik*” varit till stor hjälp. Bakgrunden till stora delar av uppsatsen har kunnat återfinnas i Hellners ”*Speciell avtalsrätt II Kontraktetsrätt.*” (1 häftet). Därtill har även, för begreppsförtydligande Jan Ramberg och Christina Rambergs ”*Allmän avtalsrätt*” samt Jan Ramberg och Johnny Herres ”*Allmän köprätt*” varit till stor hjälp.

1.4 Forskningsläget

Entreprenadjuridiken, och materiella uppdragsavtal har länge varit i skuggan för andra områden. Detta har under senare år ändrats, området har i högre omfattning hamnat i fokus för forskning. Det är dock oklart hur mycket av denna pågående forskning som behandlar området felansvar. I dagsläget finns det mycket lite färdig forskning kring felansvar i materiella uppdragsavtal, vilket gör detta område otroligt viktigt att lyfta fram och analysera. Det bör dock tilläggas att det inom en överskådlig framtid kommer ett nytt standardavtal som ersätter AB 04. Med detta kan det även resultera i nya forskningsrön.

⁶ Peter Degerfeldt, Lennart Åhl, ”*Entreprenadrätt: en introduktion till AB 04*”, Lund: Studentlitteratur, 2016

1.5 Avgränsningar

De avgränsningar som gjorts inom ramen för denna uppsats har främst gjorts på grund av att det inte är möjligt att undersöka alla aspekter, inom utsatt tidsram. Detta har lett till att endast de aspekter som är direkt kopplade till felansvaret undersöks. Skadeståndsansvar och andra påföljder har därför bortsetts ifrån. Vad som avses med påföljder, inkluderar avhjälpande, fullgörelse, prisavdrag samt hävning. Vidare har även dröjsmålsansvar avgränsats bort, trots att detta ligger inom ramen för kontraktsbrott.

Vidare har även vissa avsnitt av standardavtal samt lagbestämmelser avgränsats bort, detta är medvetet. Några av de äldre standardavtalen kommer endast förklaras där det är relevant, men i övrigt har dessa bortsetts ifrån då de omfattar konsumentförhållanden. Dessa konsumentavtal har avgränsats bort då denna rapport syftar till att utreda kommersiella avtal. Det kommersiella standardavtalet ABT 06, har avgränsats bort på grund av utrymmesskäl. Begreppet ÄTA (ändrings- och tillägsarbeten) kommer inte att tas upp mer än vad som är relevant för att behandla frågan om vad som anses vara fel i uppdraget.

Några av de materiella uppdragsavtal, såsom fraktavtal, förvaring av lösa saker, samt tillverkning av lösa saker har till viss del avgränsats bort, då de dessa avtalstyper av utbrett internationellt juridiskt stöd, genom internationellt accepterad reglering och direktiv från EU. Som ett resultat kommer övriga avtalsformer lyftas för att underbygga viss fakta och förståelse för syfte och frågeställning, men någon djupare analys av dessa regler kommer inte göras.

1.6 Disposition

Det andra avsnittet syftar till att ge en grundläggande inblick i vad som kan sägas utgöra materiella uppdragsavtal och ger en introduktion till standardavtalrätten.

Det tredje avsnittet kommer presentera fel i uppdraget, de rättsregler som reglerar materiella uppdragsavtal för att ge en förståelse för vad som utgör fel.

Det fjärde avsnittet syftar till att lyfta fram de aspekter som kan sägas utgöra uppdragstagarens felansvar, begreppet culpa kommer även att lyftas.

Slutligen kommer uppsatsens innehåll sammanfattas i det femte avsnittet, där egna åsikter och slutsatser kommer presenteras.

2. Allmänt om materiella uppdragsavtal

2.1 Materiella uppdragsavtal

Materiella uppdragsavtal har ännu inte tydligt definierats, därmed krävs det i första hand en definition av vad denna typ av uppdragsavtal torde kunna sägas bestå av. Materiella uppdragsavtal utgår från att en uppdragstagare skall arbeta på, eller hantera annans egendom.⁷ Vad detta omfattar inkluderas sedan i avtal. Det kan sägas att materiella uppdragsavtal inte helt strikt kan särskiljas från immateriella uppdragsavtal, då ett uppdragsavtal kan definieras som en form av konsultuppdrag. Däremot, vid en strikt separation av materiella och immateriella uppdragsavtal kan det sägas att det materiella har någon anknytning till det fysiska medan de immateriella har en avsaknad av någon form av fysisk anknytning till ett föremål.⁸

För att fastställa vad materiella uppdragsavtal är det lämpligt att frambringa vad immateriella uppdragsavtal utgör. Särskilt immateriella tjänster vid kommersiella förhållanden, eftersom detta kan ses utifrån ett motsatsperspektiv. Detta kännetecknas av olikartade tjänster som saknar personlig karaktär. Den personliga karaktären som återfinns i personliga uppdrag vid immateriella uppdrag grundas i att det föreligger ett särskilt förtroende mellan uppdragstagare och uppdragsgivare.⁹ Det som därutöver kännetecknar företagsuppdrag, vid immateriella tjänster är att dessa oftast är standardiserade och i en hög utsträckning används därmed standardavtal.¹⁰ Detta torde därmed kunna jämföras med denna särskilda karaktär som är likvärdig de kommersiella materiella uppdragsavtalen.

Den främsta skillnaden, vilket också kan sägas särskilja de immateriella och de materiella uppdragsavtalen är att det i viss utsträckning finns juridisk grund att stå på. Däribland kan HB 12 kap och 18 kap, kommissionslag liksom annan lagstiftning avseende handelsagenter, fastighetsmäklare tillämpas.¹¹ Därtill kan det utifrån de prejudikat som tillkommit under de senaste årens rättsfall vilka når Högsta Domstolen (HD), är det tydligt att det inte finns någon konkret lag som direkt hanterar materiella uppdragsavtal, vid kommersiella avtalsförhållanden. Specifikt vid materiella uppdragsavtal. Det har istället blivit kutym att använda en teleologisk

⁷ Hellner, m.fl., "Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt", 1 häftet, s. 231

⁸ Ibid, s. 231

⁹ Ibid, s. 234

¹⁰ Ibid, s. 266

¹¹ Ibid, se kap. 7

metod, där i första hand analogier används för att göra bedömningar utifrån standardavtal likväl som annan närliggande lagstiftning.¹²

För materiella uppdragsavtal kan det sägas, att rent juridiskt finns det ingen allmän reglering som passar in helt och hållet på denna typ av kommersiella uppdragsavtal. Istället krävs det för arbete på annans egendom och entreprenad att de köpsrättsliga lagreglerna används. För kommersiella avtal torde köplagen och konsumenttjänstlagen vara lämpligast då de gemensamt är tillämpliga på såväl lös egendom som fast egendom. Därutöver går det att säga att standardavtal utgör praxis för att behandlingen av uppdragsavtal, rent allmänt.¹³ Det torde gå att påstå att detta grundas i bristen på lagstiftning för hantering av denna avtalstyp. Standardavtalsrätten kan därmed sägas användas som utfyllnad.¹⁴

2.2 Arbete på annans egendom och entreprenad

En god utgångspunkt är att definiera arbete på annans egendom och entreprenad, då detta till viss del också kan sägas utgöra en stor del av materiella uppdragsavtal. Entreprenad utgör en särskild typ av avtal, där en entreprenör utför arbete på annans egendom, vid kommersiella avtal.¹⁵ Det finns vissa likheter mellan entreprenader och konsumentavtal för arbete på annans egendom vilket regleras i konsumenttjänstlagen. Således kan konsumenttjänstlagen användas i viss utsträckning även för kommersiell entreprenad.

Därutöver går det även att indela entreprenad i olika typer av entreprenadformat, beroende på om beställaren utför projekteringen inför uppdraget. Projekteringen utgör det underlag vilket ligger till grund för kontraktshandlingarna gällande uppdragets utförande. Det inkluderar förstudier av miljön, samt vad som kommer krävas för att uppnå det förväntade resultatet av uppdraget. Därtill kan den som står för projekteringen vara en eller flera konsulter inom geoteknik, arkitektur, byggnads- och brokonstruktörer.¹⁶ Således kan det sägas att uppdraget liksom uppdragets omfattning utformas utifrån projekteringen. Även vilken typ av entreprenad uppdraget kan anses utgöra fastställs redan i projekteringen. Därmed går det att påstå att detta också påverkar det slutliga resultatansvaret uppdragstagaren ställs inför.

Vidare inkluderar även materiella uppdragsavtal liksom vid entreprenad, två faktorer, vilka torde behöva uppfyllas. Delvis krävs det att uppdragstagaren utför en tjänst, men även att detta

¹² Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktetsrätt”, 1 häftet, s. 144

¹³ Ibid, s. 234

¹⁴ Ibid, s. 92

¹⁵ Ibid, s. 140

¹⁶ Rolf Höök, ”Entreprenadjuridik”, 5 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik 2008, s. 23 f.

inkluderar någon form av materiellt utförande. Detta skulle kunna inkludera en installation av en produkt uppdragstagaren införskaffar, tillbyggnad eller ombyggnad.¹⁷ Således torde kärnan i materiella uppdragsavtal, grundas i att beställaren, beställer en tjänst och att uppdragstagaren agerar utifrån egenskapen av en fristående konsult, snarare än att denne anställs av beställaren.

Ytterligare inkluderas i uppdragsavtalet, villkor för tjänsten, så kallade förpliktelser. Dessa utgör därmed grunden i kontraktshandlingarna. Vilken typ av förpliktelser uppdragstagaren åtar sig, utgår från uppdragets omfattning. Vid arbete på annans egendom likväl som i avseende till entreprenad, utgår förpliktelserna i vem som skall stå för projekteringen samt vilken part som skall tillhandahålla materialet. Detta fastställer även vilken typ av entreprenad uppdraget omfattar. Det finns tre relevanta entreprenadformat, totalentreprenad, utförandeentreprenad samt delad entreprenad. Vid materiella uppdragsavtal används främst utförandeentreprenad, som även kallas generalentreprenad. Utförandeentreprenader grundas i att uppdragstagaren utför uppdraget, men beställaren eller en projektkonsult står för projekteringen.¹⁸ Därtill bör det tilläggas att även om en fristående konsult stått för projekteringen friskriver detta inte uppdragstagaren från ansvar gällande utförandet, vilket kommer lyftas inom ramen för NJA 2015 s. 3, vilket kommer presenteras i avsnitt 3.

Utöver utförandeentreprenader kan även materiella uppdragsavtal utgöras av totalentreprenad. Vid en totalentreprenad står uppdragstagaren för det totala uppdraget, där projekteringen utgör en del av uppdraget. Det kan sägas att denna avtalsform ålägger uppdragstagaren med ett striktare ansvar för uppdragets alla delar, eftersom beställaren endast ställer upp funktionskrav för det slutliga resultatet.¹⁹ Därtill kan det även argumenteras för att denna kontraktsform även förenklar arbetet för uppdragstagaren i den mån att denne vet vad som utförts i projekteringen.

Slutligen kan uppdragen också liksom vid delade entreprenaduppdrag indelas i två olika kategorier, delad och mycket delad. Vid ett mycket delad uppdrag, utför en konsult projekteringen och sedan anlitas en rad olika uppdragstagare eller entreprenörer för uppdragets olika delar. Det delade uppdraget kan dock liknas med en utförandeentreprenad, där en konsult står för projekteringen, men istället för att uppdragstagaren sedan utför alla uppdragets förpliktelser, delas dessa istället upp mellan huvudentreprenören och en sidoentreprenör.²⁰

¹⁷Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 92

¹⁸Höök, ”Entreprenadjuridik”, s. 40

¹⁹Ibid, s.43 f.

²⁰Ibid, s. 38 f.

2.3 Andra materiella uppdragsavtal

Bortom det som omfattats i ovanstående text finns det andra former av uppdragsavtal vilka inkluderas i materiella uppdragsavtal. Eftersom dessa särskiljer sig från utformning och tillförsel genom installation, om- och tillbyggnad, kräver dessa ett eget fokus. Som tidigare nämnt utgörs materiella uppdragsavtal av en anknytning till det fysiska, därmed inkluderas fraktavtal²¹ i materiella uppdragsavtal, och till skillnad från de materiella uppdragsavtal vilka inte kan sägas ha en särpräglad juridisk reglering, kan denna typ av avtal till viss del regleras genom olika lagstiftningar, baserat på transportmedlet.

För frakt av gods vid järnvägstrafiken, finns det reglering i järnvägstrafiklag, främst i 3 kap.²² Därtill finns det reglering avseende lufttransporter av gods att hämta i luftfartslagarna. Det finns därutöver stöd att hämta, i sjölagen²³ vilken främst används i fraktavtal vid fartygstransport. Inom sjölagens 13-14 kap finns det mycket vägledning att hämta för andra fraktavtal vilket således ger en god grund för domstolarna att stå, avseende uppdragstagarens ansvar och vad som skall anses utgöra fel.²⁴ Ytterligare kan ett flertal olika kombinationer av transport användas, där det då utökar användningen av lagstiftning till att omfatta ett flertal av ovanstående nämnda. Denna typ av transportmetod kallas multimodala transporter.²⁵

Vidare behandlar materiella uppdragsavtal även tillverkning och förvaring av lösa saker. Det är viktigt att särskilja, speciellt tillverkning av lösa saker från det som behandlar entreprenad och arbete på annans egendom. Tillverkning av lösa saker regleras i köplagen, avseende tillverkningsköp.²⁶ Förvaring av lösa saker, deposition regleras främst genom 12 kap. HB, samt viss reglering i konsumenttjänstlagen se, 1§ 3p. Utöver detta kan deposition regleras genom de allmänna principerna vilka tillämpas vid benefika avtal.²⁷

Gemensamt för många av de olika avtalsformerna som faller inom ramen för materiella uppdragsavtal, används standardavtal som norm. Detta torde påverkas av antingen av reglering i lagstiftning, eller genom en brist av reglering i lagstiftning. Därmed torde standardavtalrätten med fördel introduceras för att få en förståelse för denna typ av avtal.

²¹ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt”, 1 häftet, kap. 5

²² SFS 1985:192

²³ SFS 1994:1009

²⁴ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 166

²⁵ Ibid, s. 205

²⁶ Jan Ramberg, Johnny Herre, ”Allmän köprätt”, 7 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, s. 172 f.

²⁷ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 280

2.4 Standardavtalarätten

2.4.1 Introduktion

För att kunna få en förståelse till vad som avses med standardavtal förefaller en kort introduktion till vad detta utgör, vara av betydelse. Kortfattat går det att beskriva standardavtal som förutbestämda och standardiserade villkor; vilka kan helt eller delvis användas vid avtalsförhållanden.²⁸ Därtill lyfter Bernitz fram att inom entreprenader vid kommersiella avtalsförhållanden har det blivit en rättslig norm att använda standardavtal.²⁹

Byggnadens kontraktskommitté, har varit ledande för framtagningen av standardavtal till entreprenader. Trots att det finns två relevanta standardavtal vilka är kopplade till BKK, AB 04 samt ABT 06. Dessa standardavtal skiljer sig åt genom att, ABT 06 är framtagen för totalentreprenad³⁰ medan AB 04 är framtaget för utförandeentreprenad³¹. Gällande kommersiella uppdragsavtal används främst AB 04 för vägledning. De torde grunda sig i att dessa två avtalsformat utifrån ett bredare perspektiv skiljer sig åt, på en punkt, resultatansvar. Dock kan det tilläggas att för skillnaden mellan resultatansvaret i ABT 06 och AB 04, är det endast hur strängt ansvar en uppdragstagare tar sig.³²

Med utgångspunkt i materiella uppdragsavtal, torde därtill AB 04 vara det standardavtal som kan sägas inneha störst lämplighet för en jämförelse med de köpsrättsliga lagregler som idag används. Utifrån den vägledning i standardavtalen förefaller det vara av vikt att, lyfta fram den roll standardavtalen tagit som ersättning för lag, i praxis, och hur dessa standardavtal värderas.

2.4.2 Standardavtalarättens rättskällevärde

Liksom rubriken syftar till, är denna sektion främst till för att presentera standardavtalens och kanske främst standardavtalarättens värde i förhållande till lagstiftning. Därtill kommer denna sektion endast att beröra standardavtalarätten i ett bredare perspektiv. Detta för att möjligen bidra till en djupare förståelse varför domstolarna idag väljer att använda dem vid analogier. Redan i ovanstående text har en viktig aspekt av standardavtalens vikt frambringats, dess rättsliga normering. Detta som ett resultat av att det inte finns någon lagstiftning, vilket tidigare nämnts. Detta syftar enbart till kommersiella avtalsförhållanden vid materiella uppdragsavtal.

²⁸ Bernitz, ”Standardavtalsrätt”, s. 16

²⁹ Ibid, s. 32

³⁰ https://www.sverigesbyggindustrier.se/om-standardavtal/abt-06__76

³¹ https://www.sverigesbyggindustrier.se/om-standardavtal/ab-04__77

³² Hedberg, ”Ansvar i entreprenadjuridiken”, s. 37 f.

Inom den svenska rätten har idag handelsbruk och annan sedvänja avsatts ett särskilt värde inom avtalsrätten. Innebörden av detta är att handelsbruk och annan sedvänja idag kan ”*betraktas som självständig rättskälla*.”³³ Detta kan även återkopplas till köplagen, där det slås fast att handelsbruk och sedvänja skall anses bindande även om detta är bortom lagens bestämmelser.³⁴ Vidare utreder Bernitz huruvida standardavtalsrätten skall kunna anses vara handelsbruk, genom den omfattande användningen av standardavtal idag. Denne kommer fram till att det i dagsläget råder meningsskiljaktighet till huruvida standardavtal skall anses utgöra handelsbruk. Det framkommer dock att som huvudregel skall inte ett standardavtal anses utgöra handelsbruk.³⁵ Emellertid framgår det även att till denna huvudregel finns det undantag, där AB 04 inte anses vara ett av dessa undantag. Därtill menar Bernitz på att även om avtalet i dess helhet inte anses utgöra handelsbruk, kan dock paragrafer inom avtalet anses utgöra handelsbruk.³⁶

Detta påvisar att standardavtalen vilka används idag, vid kommersiella avtalsförhållanden i viss utsträckning därmed kan anses utgöra handelsbruk. Undantaget att paragrafer inom standardavtal, såsom AB 04, kan anses utgöra handelsbruk torde således bedömas ha ett visst rättsligt värde. Detta argument stärks ytterligare av det faktum att domstolarna söker vägledning i standardavtal, även i fall där standardavtalen inte använts.³⁷ Därtill går det dock att argumentera för att standardavtal inte kan anses utgöra handelsbruk, just på grund av att de används enbart för vägledning av domstolarna. Således går det därför endast att fastställa att standardavtalsrättens värde i domstolarna baseras från fall till fall, snarare än den fast huvudregeln och undantagen Bernitz syftar till.

Det kan sägas att standardavtalsrättens användning är uppbyggt som ett komplement utifrån ett behov inom olika områden att tillföra en utökad aspekt till befintlig lagstiftning. Inom materiella uppdragsavtal torde snarare standardavtalsrätten existera som ett resultat av bristande lagstiftning. Där dessa avtal inte i helhet kan ges en status av handelsbruk, kan dock vissa paragrafer och aspekter av standardavtalen bringa klarhet till avtalsförhållanden och ge ett grundläggande stöd till domstolarna, som annars kanske saknats. Därmed torde det gå att påstå att det inte går att ge standardavtal ett högt rättsvärde, men vid förhållanden såsom materiella uppdragsavtal går det inte heller att bortse från standardavtalen som rättskälla.

³³ Bernitz, ”*standardavtalsrätt*”, s. 59

³⁴ *Ibid*, s. 42

³⁵ Axel Adlercreutz, Lars Gorton ”*Avtalsrätt IP*”, 6 uppl., Lund: Juristförlaget, 2010, s. 81

³⁶ *Ibid*, s. 61

³⁷ Hellner, m.fl., ”*Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt, 1 häftet*”, s. 144

3. Fel i uppdraget

3.1 Inledning

Innehållet i detta avsnitt grundas inte på de aspekterna vilka faller inom ramen för vad en uppdragstagare har för ansvar, utan snarare för det som utgör fel i uppdraget. Fel kan i första hand betecknas som att egendomen, eller den lösa saken inte anses avtalsenlig.³⁸ Inom AB 04 går det att återfinna begreppet fel i begreppsbestämmelserna, där detta kortfattat beskrivs. ”*Fel: avvikelse som innebär att en del av en entreprenad inte utförts alls eller inte utförts på kontraktsevenligt sätt.*”³⁹ Utöver detta innehåller bestämmelserna i AB 04, mycket begränsad information avseende vad faktiska fel i uppdraget. Det torde dock kunna sägas att ovanstående citat är en bra utgångspunkt, för att förtydliga vad som utgör fel i materiella uppdragsavtal.

Därutöver kan fel i uppdraget delas upp i två huvudsakliga kategorier. Den första kategorin utgör fel eller brister i de förpliktelser uppdragstagaren åtagit sig. Det som utgör fel eller brister i förpliktelserna kan sedan delas in i två underkategorier, där dessa inkluderar fel i uppgifterna samt fel i tjänsten. Den andra huvudkategorin vilket omfattar utförandet av tjänsten inkluderar det kvalitativa arbetet en uppdragstagare åtagit sig. Således kan det sägas att ett uppdrag kan förfelas kvantitativt och kvalitativt.

3.2 Brister i förpliktelser

3.2.1 Introduktion

Förpliktelser i uppdraget, avser i första hand det som inkluderats i kontraktshandlingarna. Detta omfattar således det kvantitativa, såsom tjänsten eller varans beskaffenhet. Förpliktelserna inkluderar även de uppgifter och den information som delas mellan beställare och uppdragstagare före, under och efter uppdraget.

Det finns nyanserade skillnader i de olika utformningarna av avtal, även inom materiella uppdragsavtal. Sjölagens 13kap⁴⁰ kan påvisa många av de nyanserade skillnaderna som kan sägas krävas mellan beställare och uppdragstagare. Kapitlets skillnader torde kunna ses i att rättsreglerna ibland kan ses som tvingande mot uppdragstagaren, medan det i andra fall är

³⁸ Ramberg, Herre, ”Allmän köprätt”, s. 94

³⁹ Byggandets Kontraktskommitté, *Allmänna Bestämmelser: För Byggnads-, Anläggnings- och Installationsentreprenader AB 04*, Stockholm, 2004, s. 4

⁴⁰ SFS 1994:1009

dispositivt.⁴¹ Således torde detsamma kunna sägas om de analogier som sker i gällande de köpsrättsliga rättsreglerna. Det kan dock sägas att den beskrivning som anges i de köpsrättsliga reglerna gällande fel, kan anses vara relativt rättfram. Jämfört med andra rättsregler. Såväl konsumenttjänstlagen som köplagen behandlar begreppet fel. Konsumenttjänstlagen används, främst vid analogier gällande materiella uppdragsavtal. Problematiken med användningen av konsumenttjänstlagen är att då den är utformad för konsumentavtal är den också tvingande. Därutöver används även vissa paragrafer i köplagen. Detta komplement är rimligtvis på grund av att köplagen i första hand används vid köp mellan näringsidkare. Därmed kan det sägas att den dispositiva lagstiftningen är lämpligare att använda i materiella uppdragsavtal. Det går därutöver att argumentera för att dessa lagar kompletterar varandra och att den ena inte kan användas utan den andre i materiella uppdragsavtal.

Vidare har även rättsreglerna omfattande avsnitt vilket behandlar fel, där endast ett axplock av paragrafer kommer att lyftas fram då dessa går att anse vara mest relevanta. Därutöver krävs det även att fel i tjänsten, eller varan särskiljs från det som utgör fel i uppgifterna. Detta då det ena grundas i vad som inkluderats eller borde inkluderats i kontraktshandlingarna, medan det andra kan sägas utgöra resultatet.

3.2.2 Fel i uppgifterna

Vad som avses med fel i uppgifterna inkluderar all information och alla upplysningar vilka förmedlas mellan beställare och uppdragstagare, som har eller kan ha påverkan på uppdragets utförande. Rättsreglerna inkluderar i såväl de köpsrättsliga rättsreglerna som i den transportsrättsliga regleringen, vad som utgör fel i avseende till uppgifterna. Innehållet i rättsreglerna torde kunna delas in i två avseenden. Dels skall det gälla uppgifter som uppdragstagaren underlåtit sig att upplysa beställaren om, men även uppgifter gällande varans beskaffenhet. Den första av rättsreglerna vilka behandlar uppgifternas riktighet och vad som skall sägas utgöra fel är konsumenttjänstlagens 11§,

*”Tjänsten skall slutligen anses felaktig, om näringsidkaren ... före avtalets ingående har underlåtit att upplysa konsumenten om ett sådant förhållande rörande tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet som näringsidkaren kände till eller borde ha känt till och som han insåg eller borde ha insett vara av betydelse för konsumenten. En förutsättning för att tjänsten skall anses felaktig är dock att underlåtenheten kan antas ha inverkat på avtalet.”*⁴²

⁴¹ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktetsrätt”, 1. Häftet, s. 170

⁴² SFS 1985:716

Utöver innehållet i ovanstående paragraf har inte lagstiftaren lämnat mycket mer information avseende vad som skall anses utgöra fel i hänseende till uppgifternas riktighet. Därmed kan det sägas att konsumenttjänstlagens 11§ är relativt rättfram gällande vad som skall anses utgöra fel såtillvida upplysningar som kan anses vara av vikt för beställaren. Vidare lyfter lagstiftaren fram några nyanserade skillnader mellan upplysningsplikten och vad som skall anses utgöra tolkningsrummet till denna paragraf.⁴³ Det kan tolkas att lagstiftaren menat att såväl det som är av kännedom för uppdragstagaren och som denne borde ha känt till skall inkluderas. Lagstiftaren avslutar kommentaren till propositionen med att fastställa en generell regel som skall gälla för denna paragraf, ”*En regel om upplysningsplikt för näringsidkaren bör därför omfatta även sådana förhållanden som näringsidkaren bort känna till.*”⁴⁴

Utifrån det som omfattas i kommentarerna för 11§, torde detta påvisa det krav som ställs på uppdragstagare gällande dennes kunskap om uppdraget före, under och efter utförandet. Detta kan således sägas påvisa vilka krav gällande kunskap inom arbetsområdet som ställs på uppdragstagare. Därmed går det att återkoppla detta till det som tidigare tagits upp gällande branschpraxis och normer. Detta kan även ses i sjölagen 13kap. 50§⁴⁵, där det istället för vara eller tjänst talas om konossementet. Här lyfts även uppgifternas vikt fram, även om det avser tredjemansförhållanden kan det påvisa vikten av uppdragstagarens ansvar för uppgifternas riktighet. Det kan sägas att innehållet i såväl de rättsregler för fraktavtal, som i konsumenttjänstlagen skapar samma tänkta reglering gällande uppgifternas vikt.⁴⁶ Regleringen i sjölagen korrelerar med ytterligare paragrafer i konsumenttjänstlagen som omfattar det som inkluderas i kontraktshandlingarna. Vad som avser fel, som ett resultat av felaktigheter i upplysning eller information behandlas i konsumenttjänstlagens 10§,

*”Tjänsten skall vidare anses felaktig, om resultatet avviker från sådana uppgifter av betydelse för bedömningen av tjänstens beskaffenhet eller ändamålsenlighet som kan antas ha inverkat på avtalet...”*⁴⁷

Vad som avses med denna paragraf kan bland annat utläsas ibland annat lagkommentarerna, där det dels avser inkludera uppgifter som är vilseledande, från exempelvis en annons. Dock avser lagkommentaren inkludera de uppgifter som är missvisande på andra sätt, vilket kan komma att påverka det slutgiltiga resultatet.⁴⁸ Lagstiftaren har i propositionen även en närmare

⁴³ Prop. 1984/85:76 s. 53

⁴⁴ Ibid, s. 53

⁴⁵ SFS 1994:1009

⁴⁶ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktetsrätt”, 1. Häftet, s. 174

⁴⁷ SFS 1985:716

⁴⁸ Johansson ”Konsumenttjänstlagen. En kommentar” s. 215 f.

förklaring avseende vad som bör inkluderas i uppdragstagarens ansvar gällande uppgifterna. Här har bland annat uppgifter som lämnats av en underleverantör eller sidoleverantör till den entreprenören inkluderats i ansvaret.⁴⁹ Detta torde således påvisa att en uppdragstagare även ansvarar för de uppgifter som lämnas av andra än entreprenören själv. Därmed avser detta att uppdragstagaren bör kontrollera vilka uppgifter som lämnas till beställaren i dennes namn.

Vidare syftar lagstiftaren till att de uppgifter som avses i lagstiftningen, skall ”*betrakta uppgifterna som om de utgjorde en del av innehållet av avtalet mellan parterna.*”⁵⁰ Därmed kan innehållet i propositionen gällande uppgifter som är felaktiga även återkopplas till resultatet och slutligen uppdragstagarens resultatansvar. Dessa uppgifter avser de som uppdragstagaren själv har lämnat i avtal och vid marknadsföring. Detta avser vad en konsument kan kräva avseende tjänstens beskaffenhet. Ytterligare kommenterar lagstiftaren att det skall bedömas från de enskilda fallen och utifrån vad som kan anses ha avtalats avseende tjänstens kvalitativa beskaffenhet, mellan parterna.⁵¹ Vidare innehåller även köplagen reglering avseende uppgifterna, delvis avseende varans egenskaper, men även om information vilket skulle kunna haft inverkan på köpet. Detta behandlas i köplagen 18§,

”Fel föreligger även om varan inte överensstämmer med sådana uppgifter om varans egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen av varan eller annars före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet.

*Varan skall vidare anses felaktig, om den inte överensstämmer med sådana uppgifter om dess egenskaper eller användning som någon annan än säljaren, i tidigare säljled eller för säljarens räkning, före köpet har lämnat vid marknadsföringen av varan och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall dock inte anses felaktig, om säljaren varken kände till eller borde ha känt till uppgifterna.”*⁵²

Ovanstående paragraf lyfter fram uppgifter som lämnas vid marknadsföring, dock lyfter lagstiftaren fram i propositionen att felansvaret stäcker sig bortom detta. Lagstiftaren förtydligar att felansvaret bygger på att varan som säljs inte motsvarar de uppgifter som lämnats till köparen. Vidare frambringas det att detta är oberoende av hur uppgifterna lämnas, såldes åläggs säljaren felansvaret i såväl skriftlig form som i muntlig form.⁵³ Ytterligare särskiljer inte

⁴⁹ Prop. 1984/85:76 s. 51

⁵⁰ Ibid, s. 51

⁵¹ Ibid, s. 51

⁵² SFS 1990:931

⁵³ Prop. 1988/89:110 s. 88

lagstiftaren från ”enskilda exemplaret av produkten avviker från de uppgifter som lämnats som att produkten som sådan inte motsvarar uppgifterna.”⁵⁴

Därtill anger lagstiftaren, i frågor gällande uppgifter av betydelse, krävs det att uppgiften skall ligga bortom det allmänna lovprisandet.⁵⁵ Alltså torde uppgiften kunna anses vara tillräckligt konkret för att det skall kunna bevisas att uppgiften är felaktig. Vidare skall det anses att ju mer generellt beskriven en uppgift är, desto svårare kommer det bli för en beställare att göra anspråk på just de uppgifterna. Vad som avses med mycket generellt, eller allmänt hållna uppgifter, framlagda i säljande syfte, lyfts däremot fram av lagstiftaren som friskrivande för säljaren.⁵⁶

AB 04 inkluderar också i dess innehåll reglering avseende uppgifternas riktighet. Detta kan ses som ett komplement till de köpsrättsliga reglerna. AB 04 lyfter tydligt fram att den part som tillhandahållit en uppgift också svarar för att uppgiften är korrekt i 1:6.⁵⁷ Därutöver inkluderar AB 04 1:8 att det kan finnas uppgifter som saknas, detta inbegriper bland annat uppgifter gällande arbetsområdet. För de uppgifter som saknas, påpekas det att förhållandena skall antas vara av den karaktären en uppdragstagare skulle kunna ”förutsätta vid en fackmässig bedömning”.⁵⁸ Dessa uppgifter torde således ligga bortom vad som kan antas inkluderas i ”fel i uppgifterna”. Eftersom det är känt vid anbudet om det saknas uppgifter som är relevanta för utförandet.

Utifrån innehållet i rättsreglerna och AB 04 borde det kunna sägas utgöra vikten av en mer generell beskrivning gällande varor och tjänsters beskaffenhet. Det går dock att argumentera för att en uppgift inte heller får bli för generell då detta torde kunna utgöra ett fel i sig själv. Med det argumentet menas den typ av uppgifter som blir så generella att det inte går att direkt tolka vad som menas med uppgiften. Således torde uppgifterna kunna sägas vara en balansgång för uppdragstagaren likväl som för beställaren, då de inte får vara för lovprisande. Uppgifterna skall snarare vara framlagda i positiv anda men mer generellt beskrivande. Uppgifterna torde därmed i enlighet med den framlagda lagstiftning och det lagstiftaren syftat till, hållas korrekta, utan att för den skull framläggas som negativa.

⁵⁴ Ibid, s. 88

⁵⁵ Ibid, s. 88

⁵⁶ Prop. 1988/89:76, s. 88

⁵⁷ *Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprenader*, AB 04, s. 9

⁵⁸ Ibid, s. 9

3.2.3 Fel i tjänsten

Fel i tjänsten, utgör de fel som kan uppstå under arbetets gång, som ett direkt resultat av uppdragstagarens felaktiga utförande. Detta bortser dock inte från fel avseende materiel eller som ett resultat av brister i projekteringen. Standardavtalen innehåller som tidigare nämnt mycket begränsad information avseende vad som utgör fel i tjänsten. Istället torde fel i tjänsten kunna återkopplas till det som lyfts fram i begreppsbestämmelserna gällande fel.

Konsumenttjänstlagen behandlar liksom namnet på lagen, i första hand tjänster utförda vid konsumentavtal. Detta till trots, finns mycket vägledning att hämta, även för materiella uppdragsavtal. Hellner menar att vid förhållanden där likartade principer för konsumenttjänstlagen och köplagen går att hämta, särskilt vid tjänster, kan konsumenttjänstlagen nyttjas.⁵⁹ Det finns sju paragrafer i konsumenttjänstlagen vilka behandlar fel i tjänsten, avsnittet inleds med konsumenttjänstlagens 9§,

”Tjänsten ska anses felaktig, om resultatet avviker från

- 1. vad konsumenten med hänsyn till 4 § har rätt att kräva, även om avvikelsen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse*
- 2. sådana föreskrifter eller myndighetsbeslut som väsentligen syftar till att säkerställa att föremålet för tjänsten är tillförlitligt från säkerhetssynpunkt, eller*
- 3. vad som därutöver får anses avtalat.*

*Tjänsten ska också anses felaktig, om den har utförts i strid mot förbud enligt [27 §](#) produktsäkerhetslagen (2004:451)... ”.*⁶⁰

Tidigare lydelse med ett utökat innehåll i ovanstående stycke var, i propositionen, mycket omdiskuterat och var på flera håll under remissinstanserna kritiserat. Punkt ett i ovanstående stycke accepterades dock till största del. Innehållet i punkten ett anger det konsumenten har rätt att kräva, avseende fackmässighet och utförande.⁶¹ Innehållet i paragrafen går även att sätta i förbindelse till resultatansvaret vilket åläggs uppdragstagaren.⁶² Detta tyder därmed på en anknytning till innehållet i AB 04, gällande fel, vilket torde innebära att BKK noga valt

⁵⁹ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 93 f.

⁶⁰ SFS 1985:716

⁶¹ Prop. 1984/85:110 s. 45

⁶² Ibid, s. 48

ordalydelserna i standardavtalen för att ligga så nära lagen som möjligt och stärka konsumentskyddet, även i kommersiella avtalsförhållanden.

Därtill kan det sägas att propositionens innehåll ger goda förutsättningar vid en bedömning av vad som skall anses utgöra fel. Detta specificeras, varpå det som skall anses utgöra fel omfattar material och brister i arbetet. Detta skall gälla oavsett om bristen i utförandet beror på uppdragstagaren själv, eller en anställd, underleverantörer, andra underentreprenörer och materialentreprenörer med anknytning till uppdragets utförande.⁶³

Ytterligare innehåller punkt två en viktig aspekt som bör lyftas, säkerhet. Detta inkluderar det som vad lagstiftaren avser vara lägsta standard enligt eventuella direktiv utfästa av ARN samt BBR.⁶⁴ Vidare innehåller nionde paragrafen en särskilt viktig aspekt, en återkoppling till uppdragstagarens produktansvar, vilket torde ytterligare kunna återkopplas till produktansvaret i standardavtalsrätten och även det som i standardavtalen kan benämnas objektansvar.⁶⁵

Vidare går det att se sambandet mellan vad som avses i konsumenttjänstlagen, gällande en tjänsts beskaffenhet och de paragrafer i köplagen vilka behandlar varans beskaffenhet. Genom att använda både paragrafer i konsumenttjänstlagen likväl som i köplagen torde därmed detta överbygga eventuella klyftor som kan komma att uppstå avseende fel i tjänsten. Köplagen innehåller ett flertal paragrafer vilka behandlar fel. Därtill är det främst en av dessa paragrafer vilka berör varans beskaffenhet, samt vad som skall uppfyllas för att anse att fel föreligger. Därmed torde 17§ paragraf kunna sägas utgöra kärnan i vad som kan tillskrivas fel i tjänsten.

”Varan skall i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Om inte annat följer av avtalet, skall varan

1. vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag i allmänhet används,

2. vara ägnad för det särskilda ändamål för vilket varan var avsedd att användas, om säljaren vid köpet måste ha insett detta särskilda ändamål och köparen har haft rimlig anledning att förlita sig på säljarens sakkunskap och bedömning, ... Om varan avviker från vad som föreskrivs i första eller andra stycket eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta, är varan att anse som felaktig.”⁶⁶

⁶³ Prop. 1984/85:110 s. 48

⁶⁴ Johansson, “Konsumenttjänstlagen. En kommentar”, s. 128 f.

⁶⁵ Höök, “Entreprenadjuridik”, s. 98 f.

⁶⁶ SFS 1990:931

Propositionen inleder för ovanstående paragraf, med konstaterandet att tidigare lagstiftning inte innehåller en likvärdig lydelse.⁶⁷ Vidare innehåller propositionen en mycket viktigt distinktion avseende vad som utgör fel, där kvaliteten eller kvantiteten inte nödvändigtvis behöver vara fel för att fel skall föreligga. Det framkommer att lagstiftaren syftar till att fel skall föreligga där varan eller produkten skiljer sig från vad som avtalats.⁶⁸

Därmed torde det gå att knyta an till det som tidigare lyfts i såväl konsumenttjänstlagen som i standardavtalen gällande resultatansvaret vilket åläggs en uppdragstagare. Vilket påvisar att fel inte behöver vara ett faktiskt fel, utan snarare att det är ett resultat vilket avviker från avtalet. Därtill går det att argumentera att även om ett resultat skiljer sig från avtalet, behöver inte någon av parterna anse att det föreligger fel. Vad som avses med fel, är beroende av partsviljan mellan parterna, gällande avtalsenligt resultat och faktiskt resultat.⁶⁹ Vidare går det att argumentera för att, beställaren, med stöd i ovanstående lagstiftning skulle kunna anklaga uppdragstagaren att fel föreligger; även om de gjort justeringar vilka skiljer sig från det ursprungliga avtalet. Detta argument baseras i en direkt tolkning av det som anges i propositionen. Därmed torde argumentet, liksom vid fall där resultatet avviker från avtalet där parterna inte anser att fel föreligger, även baseras i partsviljan.

De slutsatser vilka går att dra utifrån det som framkommit i de paragrafer inom konsumenttjänstlagen vilka omfattar fel, är att uppdragstagaren enligt lagstiftaren bör ”stå faran”, såsom det är avsett i köplagen. Vidare syftar även lagstiftaren till att ”kärnan” i konsumenttjänstlagen är att uppdragstagaren skall bära risken för att frambringa det resultat vilket ålagts denne, oavsett om det avser tillverkning av lös sak, eller entreprenadförhållanden.⁷⁰ Detta torde vara överensstämmande med den dispositiva rätten, vilket utgörs av köplagen, i detta fall.

Utifrån konsumenttjänstlagens proposition torde det gå att säga att lagstiftaren inte har haft för avsikt att något specifikt skall inkluderas i felet. Därtill hänvisar lagstiftaren till konsumenttjänstlagens 4§ vilket ytterligare stärker grunden till att det är ett flertal faktorer vilka kan komma att påverka vad som skall och bör utgöra fel i utförandet likväl som i uppgifterna. Utöver detta går argumentet att stärka genom att lagstiftaren avser att, det som skall anses utgöra

⁶⁷ Prop. 1988/89:76 s. 84

⁶⁸ Ibid, s. 84

⁶⁹ Prop 1984/85:110, s. 48

⁷⁰ Ibid, s. 48

fel i uppdraget, även skall bedömas i varje enskilt fall. Detta som ett resultat av att olika beställare även kan ha olika uppfattning om tjänstens beskaffenhet och resultatet.⁷¹

3.2.4 Muddringsfallet i Slite Hamn

Detta rättsfall, NJA 2015 s. 3 är en ren tolkningsfråga avseende AB 04 och framförallt vad som skall anses inkluderas i en fackmässig bedömning av uppgifterna i entreprenadhandlingarna. HD fick i detta fall göra en bedömning huruvida det var troligt att en entreprenör inte förstod att själva kontrollera uppgifterna i projekteringen. HD har därför inom ramen för detta rättsfall utgått från vad som skall anses inbegripas i fackmässigt utförande, samt den fackmässiga bedömningen av underlag och arbetsområde en uppdragstagare åtar sig.

Fallet grundas i att en uppdragstagare utfört muddringsarbete i en hamn, varpå de vid upphandlingen utgick från att uppdraget skulle kunna utföras utan sprängningsarbete. Entreprenören blev dock tvungna att utföra sprängningsarbete för att färdigställa entreprenaden. Entreprenören menade då att detta skall anses vara ÄTA, och att denne därmed skall ha rätt till ÄTA-ersättning. Beställaren bestred detta och HD utredde därför huruvida det skulle anses ligga inom uppdragstagarens expertis och om det skulle framkommit att arbetet inte kunde utföras utan sprängningsarbete, genom en fackmässig bedömning (AB 04 1:8). HD kom fram till att det var sannolikt att arbetet skulle kräva sprängningsarbete. Eftersom annat likvärdigt arbete som utförts av andra entreprenörer krävt sprängningar. HD kom fram till att entreprenören genom en fackmässig bedömning vilket krävs i enlighet med avtalet och genom tolkning av AB 04, 1:8, också borde förstått att arbetet sannolikt skulle kräva sprängningsarbete. HD dömde således till beställarens fördel, då de utgick från tidigare domskäl, vilket påvisade att uppdraget sannolikt inte kunnat utföras utan sprängningsarbetet.

Det kan således gå att dra följande slutsatser utifrån den bedömning HD gjorde i detta fall, ansvaret för uppgifternas riktighet kan uteslutas om uppdragstagaren bortsett från vad som kunnat förutsättas vid en fackmässig bedömning. Detta torde påvisa att, oavsett om en uppdragstagare själv stått för projekteringen, skall denne kunna göra en fackmässig bedömning. Därtill skall uppdragstagaren genom den expertis denne antas inneha, kunna bedöma om uppgifterna kan anses vara rimliga, eller om det saknas viktig information, som kan komma att påverka uppdragets utförande.

Oavsett om uppgifterna kunnat anses vara bristande, borde uppdragstagaren, genom en fackmässig bedömning, inse att arbetet inte kunnat genomföras utan dessa sprängningar.

⁷¹ Prop. 1984/84:110, s. 48

Därmed kan det sägas att uppdragstagaren borde gett ett anbud där kostnaden för sprängningsarbetet inkluderats. Alltså var den fackmässiga bedömningen förfelad, vilket även slutade i att uppdragstagarens yrkande lämnades utan bifall. Därmed torde detta påvisa hur stor vikt uppgifterna har för att påvisa om det föreligger fel eller inte.

3.3 Brister i uppdragets utförande

3.3.1 Introduktion

Uppdragets utförande syftar till den kvalitativa aspekten av vad en uppdragstagare åtagit sig att prestera. Detta torde gå att koppla uppdragets utförande till såväl entreprenadhandlingarna som till slutresultatet. Utförandet skiljer sig dock åt från en uppdragstagares förpliktelser, då förpliktelserna snarare avser att uppdragets innehåll stämmer överens med entreprenadhandlingarna. Utförandet avser istället kvaliteten av uppdragets utförande. Det torde således vara gällande utförandet, begreppet fackmässighet, skall belysas. Vad som avses med fackmässighet skiljer sig något åt, mellan standardavtalen och lagstiftning, därmed kommer dessa behandlas separat nedan.

3.3.2 Utförande och fackmässighet i standardavtal

Det som bör lyftas fram först, är det avsnitt i AB 04 vilket avser uppdragets utförande. Begreppet fackmässigt introduceras och även kan sägas vara ett av de centrala begreppen gällande kvaliteten. Det ligger även till grund för en bedömning av eventuella fel. Vid en bedömning om det föreligger fel och det inte går att utröna vad parterna avsett med kontraktshandlingar, skall det alltid gå att återkoppla det utförda arbetet till fackmässighet. Detta eftersom den lägsta standarden skall kunna påvisa att det frambringade arbetet är fackmässigt utfört.⁷² Vidare har detta även befasts genom att det inkluderats i AB 04, där första stycket hanterar vad som avser avtalsinnehållet, entreprenadhandlingarna, medan andra stycket kan användas för påvisa en lägsta standard.

*”Entreprenaden skall utföras i överensstämmelse med entreprenadhandlingarna... Entreprenaden skall utföras fackmässigt...”*⁷³

Eftersom de olika entreprenadformaten skiljer sig åt, avseende vem som skall stå för projekteringen, träder även punkten för uppgifternas riktighet in. Det framkommer dock att entreprenader förutsätter en fackmässig bedömning. Utifrån detta torde det gå att dra slutsatsen

⁷² Peter Degerfeldt, Lennart Åhl, ”Entreprenadrätt – en introduktion till AB 04”, s. 26

⁷³ Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprenader, AB 04, s. 11

att det som bedöms ligga utanför kontraktshandlingarna inte är i enlighet med ett fackmässigt utförande.

”... Beställaren förutsätts i förfrågningsmaterialet ha lämnat de uppgifter som kan erhållas vid en fackmässig undersökning...”.⁷⁴

Som det går att avgöra, åläggs här beställaren bevisbördan, för förutsättningen fackmässighet. Dock inskränker detta inte uppdragstagarens skyldighet att själv införskaffa ”känedom om arbetsområdet och andra förhållanden av betydelse.”⁷⁵ Detta avser uppgifterna som ligger till grund för utförandet. Kommentaren till både detta samt det som anges i 1:6 ovan utgör en slags friskrivning från eventuella fel som kan vara ett resultat av felaktighet i uppgifterna. Därtill går det att förutsätta att även uppgifternas riktighet och dolus-regeln eller dolusprincipen kan anses vara relevant i förhållande till felansvaret. Detta avser att ena parten kan ha haft vetskap om förhållanden vilka, i detta fall leder till att kontraktshandlingarna påverkas. Den ena parten kan alltså ha missuppfattat något som är väsentligt för kontraktshandlingarna och därmed även utförandet.⁷⁶

Vidare lyfter även Degerfeldt och Åhl fram korrelationen mellan fackmässigt utförande och fel i utförandet. Där menar de att det som beställaren inte anser vara fackmässigt utfört, skall av uppdragstagaren bevisas vara fackmässigt, eller bättre än det som avtalats. Bevisbördan för detta åläggs uppdragstagaren. Därtill talar de även om att vid en bedömning huruvida ett uppdrag är fackmässigt utfört, finns det vissa förutsättningar. Dessa förutsättningar är att det skall vara genom metoder som tidigare är väl prövade och bevisats vara fungerande.⁷⁷

3.3.3 Utförande och fackmässighet i lagstiftning

Konsumenttjänstlagen har introducerat begreppet ”fackmässig”, synnerligen som ett resultat av att denna lagstiftning i första hand är framtagen för att behandla just tjänsteuppdrag. Hitintills har inte detta begrepp införts i köplagen eller annan lagstiftning vilken används vid materiella uppdragsavtal. Detta torde grundas i att köplagen i första hand, avser köp av varor.

Därmed kommer detta avsnitt endast presentera den paragraf som behandlas i konsumenttjänstlagen. Således bör detta avsnitt inom konsumenttjänstlagen knyta an till det som tas upp i standardavtalet AB 04. Därtill torde likheterna mellan lag och avtal i detta fall,

⁷⁴ Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprenader, AB 04, s. 8 f.

⁷⁵ Ibid, s. 14

⁷⁶ Jan Ramberg, Christina Ramberg, ”Allmän avtalsrätt”, 9 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2014, s. 156

⁷⁷ Degerfeldt, Åhl, ”Entreprenadrätt – en introduktion till AB 04”, s. 26 f.

möjliggöra för den analogiska bedömning vilken domstolarna i dagsläget använder sig av. Begreppet fackmässigt likväl som utförandet presenteras i konsumenttjänstlagens 4§,

*”Näringsidkaren skall utföra tjänsten fackmässigt. Han skall vidare med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen och samråda med denne i den utsträckning som det behövs och är möjligt. Om inte annat får anses avtalat, ingår det i tjänsten att näringsidkaren skall tillhandahålla behövligt material.”.*⁷⁸

Det går att utläsa en hel del av vad som förväntas av en uppdragstagare vid utförandet av en tjänst, genom att studera och analysera ovanstående citat från lagstiftningen. Redan i tredje stycket i propositionen⁷⁹ går det även att utläsa vad som senare återges i lagens fjärde paragraf. Detta torde således påvisa hur lagstiftarna ansett detta vara en av de viktigaste aspekterna i lagen. Vidare tillskrivs även innehållet i fjärde paragrafen vara något av en generalklausul avseende uppdragstagarens agerande. Där agerandet skall vara i enlighet med vad som kan förväntas av en seriös, normalt skicklig uppdragstagare.⁸⁰ Detta bör därmed kunna återkopplas till det som angetts inom ramen för uppdragstagarens ansvar. Vad som avser uppdragets utförande kan grovt indelas i två aspekter, de som inbegriper entreprenad och de som inbegriper deposition. Rättsreglerna påvisar dock en likvärdig och jämförbar standard för hur uppdrag skall utföras, för att anses tillfredsställande.

Vad som avses med fackmässigt utreds i en stor utsträckning i paragrafen, där det fackmässiga kunnandet anges utifrån vad ARN eller BBR's byggnormer, anger vara en måttstock. Lägsta tillfredsställande nivån inom det vilket avser fackmässigt, är det en entreprenad skall kunna inhämta från branschdirektiv och anvisningar.⁸¹ Därtill anges liknanden parametrar i lagkommentarerna tillhörande konsumenttjänstlagen⁸², vilket torde påvisa att oavsett om ett arbete kan påvisats generellt ha en tillfredsställande standard, är denna också tillfredsställande i enlighet med de branschenliga normerna.

Således torde detta påvisa att allt det som inte kan anses ligga inom ramen för vad en uppdragstagare bör ha kunnat, tillskrivs en lägre nivå än vad som avses med fackmässigt. Detta avser dock inte utförande inom vilket arbetet håller en högre standard; en lägsta nivå har här skapats som konsumentskydd. Vid kommersiella avtal råder avtalsfrihet, vilket innebär att

⁷⁸ SFS 1985:716

⁷⁹ Prop. 1984/85:110 s. 156

⁸⁰ Prop. 1984/85:110, s.157

⁸¹ Ibid, s. 157

⁸² Svante O. Johansson, ”Konsumenttjänstlagen. En kommentar” Stockholm: Norstedts Juridik AB, 201, s.128 f

denna lägsta standardnivå till viss del kan förhandlas bort.⁸³ Därtill går det att påstå att en lägsta standard inte bör förhandlas bort, då det endast i undantagsfall går att använda 36§ avtalslagen, för att förhindra att en uppdragstagare helt friskriver sig från ansvar.⁸⁴

Innehållet i konsumenttjänstlagens 4§ kan även jämföras med de transportregler vilka avser transportörens, uppdragstagarens, förpliktelser gällande uppdragets utförande. Även om rättsreglerna för frakt använder begreppet fackmässigt, går det att utläsa likartade beskrivningar gällande hur uppdraget skall utföras. Det gäller alltid, för uppdragstagaren, att utföra uppdraget med ”tillbörlig omsorg” för beställarens intressen. Det borde därför kunna sägas att för materiella uppdragsavtal finns det en generell rättsregel som avser hur uppdragstagaren skall genomföra arbetet.

3.4 Avslutande kommentarer

Inledningsvis kan det sägas att fel utgörs av en eller flera avvikelser i förpliktelserna. Därtill kan det sägas att fel i uppdraget är högst individuellt det på grund av förpliktelsernas beskaffenhet. Varje entreprenad eller uppdragsavtal skiljer sig åt. Således lämpar sig inte att försöka fastställa en ordnad lista med vad som utgör fel. Det kan istället sägas att begreppsbestämmelserna i AB 04, utgör en grundpelare till vad fel egentligen utgör, ”*avvikelse som innebär att en del av en entreprenad inte utförts alls eller inte utförts på kontraktens sätt.*”⁸⁵

Det går att argumentera för att detta är fullgott, att fel enligt AB 04, är det som inte utförs enligt avtal. Men det finns andra aspekter som framkommit, vilka också kan anses utgöra fel. Däribland det som är väsentligt för en beställare. Mycket av detta kan sägas grundas i uppgifterna som lämnas mellan parterna. Ibland kan beställare och uppdragstagare ha olika uppfattning avseende avtalsinnehållet. Blir det då fel om uppdragstagaren utfört uppdraget enligt dennes uppfattning? Ja, det torde gå att säga att detta är fel, även om det inte är en avvikelse i avtalet. Detta kan istället sägas utgöra en del av de förpliktelser en uppdragstagare åtar sig, som inte inkluderas i avtal.

Vid en genomgång av propositionerna, framkommer det tydligt att fel utgörs av så mycket mer än det som inkluderats i lagstiftning. Propositionerna visar hur mycket resonemang, analys och diskussion som legat bakom de lagstiftningar som idag används. Däribland hur parterna förhåller sig till varandras uppfattning gällande innehållet. Det är nästan viktigare att parterna

⁸³ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II. Kontraktetsrätt”, 1 häftet, s. 103

⁸⁴ SFS 1915:218

⁸⁵ *Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprender*, AB 04 s. 20

är överens än att utförandet är korrekt. Det kan sägas att fel grundas i vad som angivits ovan, som en avvikelse, men att fel i ett utökat perspektiv utgörs av förpliktelseernas beskaffenhet. Ett uppdragsavtal kan ha avvikelser, men det innebär nödvändigtvis inte att det är fel i uppdraget. Om ett uppdrag inte innehåller några avvikelser, rent avtalsmässigt, men det kan sägas att förpliktelseernas beskaffenhet avviker och att det är väsentligt för beställaren så är uppdraget förfelat. Baserat på detta, så kan det sägas att fel i uppdraget utgörs av så mycket mer än vad som kan inkluderas i kontraktshandlingarna eller själva utförandet.

4. Uppdragstagarens felansvar

4.1 Inledning

Inom ramen för felansvaret inom materiella uppdragsavtal, finns det en rad aspekter vilka kan tillskrivas uppdragstagaren. Det kan det sägas att ”*pacta sunt servanda*”, grundprincipen till kontraktsrätten, torde vara tillämplig även för materiella uppdragsavtal. Utifrån detta går det även att se korrelationen till begreppsbestämmelserna i AB 04, vilket omfattar fel, ”*avvikelse som innebär att en del av en entreprenad inte utförts alls eller inte utförts på kontraktsevenligt sätt.*”⁸⁶ Genom att sätta begreppet ”avtal skall hållas” och begreppet fel i enlighet med AB 04, intill varandra, torde det gå att påstå att om ett avtals integritet inte upprätthålls utgör detta grunden för uppdragstagarens felansvar.

Det föregående avsnittet har behandlat vad som utgör faktiska fel, därtill torde ett antal av dessa felgrunder också kunna tillskrivas vad som utgör grunderna i uppdragstagarens felansvar. För att kunna fastställa vad som avses med felansvaret krävs det först att grundbegreppet, culpa, klargörs. Culpa kan sägas utgöra likväl vara en central del av felansvaret. Det finns olika aspekter kopplade till culpa, där olika begrepp inom culpa belyser olika grader av felansvar. Culpa kan kortfattat förklaras som ena partens vårdslöshet, detta kan även inkludera det som sker omedvetet och utan uppsåt.⁸⁷ Culpa är också tillämplig om en uppdragstagare omedvetet använt felaktiga byggtekniker eller material.⁸⁸

Det finns i första hand två olika tillfällen, vilka är kopplade till kontraktshandlingarna, där en uppdragstagare kan agera culpöst, eller vårdslöst. Det kan uppstå culpa in contrahendo i förhandlingsfasen.⁸⁹ Således torde detta inkludera det som berör exempelvis fel i uppgifterna, såsom det behandlats i tredje avsnittet. Därtill, kan culpa in contractu uppstå, vilket konkret innebär vårdslöshet i avtalsförhållanden.⁹⁰ Det torde därmed gå att påstå att fel i tjänsten och utförandet ligger inom culpa in contractu, medan fel i uppgifterna kan tillskrivas båda dessa former av vårdslöshet. Därtill torde de olika graderna av culpa in contractu, särskiljas för att förtydliga vilka olika grader uppdraget.

⁸⁶ *Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprenader*, AB 04, s. 4

⁸⁷ Ramberg, Ramberg, ”*Allmän avtalsrätt*”, s. 68

⁸⁸ Lundberg, m.fl., ”*Juridik – Civilrätt, Straffrätt, Processrätt*”, s. 530

⁸⁹ Konrad Lundberg, Johan Schöldt, Theddo Rother-Schirren, Anders Lagerstedt, Catharina Calleman, Per Jonas Nordell, Annina H. Persson, Marcus Radetzki, Josef Zila, ”*Juridik - Civilrätt, Straffrätt, Processrätt*”, 2 uppl., Stockholm: Sanoma Utbildning AB, 2013, s. 149

⁹⁰ *Ibid*, s. 149

Om det uppstår en olyckshändelse som är förlagt med ett lägre culpaansvar kan detta beskrivas som ett *casus-ansvar*. Detta borde gå att återkoppla till omsorgsplikten, där ena parten kan komma att bära ett presumtionsansvar genom att denne inte iakttog tillräckligt stor omsorg med hänsyn till avtalet.⁹¹ Detta torde vidare sammanfalla med det ansvar för försummelse en uppdragstagare kan komma att åläggas. Därtill kan en uppdragstagare åläggas ett strikt ansvar, där denne inte åstadkommit ett konkret resultat. Detta kan jämföras med det resultatansvar en uppdragstagare åtagit sig att utföra. Således torde skillnaden mellan strikt ansvar och ansvar grundas i huruvida uppdragstagaren åtagit sig att åstadkomma eller verka för ett resultat.⁹² Vilket därutöver inkluderar ansvar för olyckshändelser, en uppdragstagare kan komma att ta ansvar för.

Som det torde gå att utläsa avseende culpa, finns det många begrepp som kan utgöra oklarheter, gällande en bedömning avseende en uppdragstagares agerande. Istället torde det därför avseende materiella uppdragsavtal, vara enklare att avgöra vad som kan komma att utgöra culpa, genom att frambringa de olika ansvaren uppdragstagaren ställs inför.

4.2 Felansvar vid materiella uppdragsavtal

4.2.1 Introduktion

Det kan sägas att en uppdragstagare åtar sig en rad olika ansvar då denne ingår avtal med en beställare. Dessa torde ligga bortom kontraktshandlingarna, då dessa ansvar istället kan sägas vara kärnan i alla entreprenader och uppdragsavtal. Därtill kan dessa ansvar, vilka kan tolkas utgöra det felansvar en uppdragstagare ställs inför, grundas i en eller flera av följande ansvar och ansvarsförpliktelser. Notera att här särskiljs de faktiska förpliktelserna gällande tjänsten eller varan såsom de inkluderas i kontraktshandlingarna, med de som kan anses ligga inom ramen för felansvaret.

Uppdragstagare ställs oundvikligen inför ansvar avseende uppdragets resultat vid uppdragsavtal. Detta resultatansvar kan sägas skiljas åt avseende strikt ansvar och omsorgsplikt. Det strikta ansvaret avser de förpliktelser uppdragstagaren åtar sig för att åstadkomma ett direkt och konkret resultat.⁹³ Omsorgsplikten, även kallat omsorgsansvar i avtalsförhållanden, särskilt i materiella uppdragsavtal kan beskrivas som, det ansvar en uppdragstagare under hela projektet tillskrivs. Allt arbete en uppdragstagare utför skall inom ramen för uppdraget genomföras med

⁹¹ Ramberg, Ramberg, ”Allmän avtalsrätt”, s. 132

⁹² Ibid, s. 131

⁹³ Ramberg, Ramberg, ”Allmän avtalsrätt”, s. 131

omsorg. Alltså skall uppdragstagaren verka för att nå ett utsatt resultat. Därmed ligger skillnaden mellan det strikta ansvaret och omsorgsplikten i utförandet. Där det ena avser ett slutligt resultat, medan det andra avser utförandet.⁹⁴ Således, om det framkommer att en uppdragstagare agerat bortom ansvarsförpliktelserna inom resultatansvaret, bör därmed det stå klart att fel föreligger.

Hedberg skiljer åt resultatansvaret i utförande- och totalentreprenad. Skillnaden mellan resultatansvaret inom dessa baseras på entreprenadhandlingarna och projekteringen.⁹⁵ Därmed kan det sägas att uppdragstagare åläggs strängare ansvar, där uppdragstagaren stått för projekteringen. Detta strängare resultatansvar kan sägas utgå i att totalentreprenader, där uppdragstagaren utfört projekteringen, står denne också för den övergripande fackkunskapen avseende miljö, arbetsområde och utförande.

4.2.2 Omsorgsplikt och vårdansvar

Omsorg och vårdansvar är två begrepp vilka kan sägas vara återkommande för alla typer av materiella uppdragsavtal. För de materiella uppdragsavtal där konsumenttjänstlagen kan användas analogiskt omfattar propositionen utförlig information avseende uppdragstagarens omsorgsförpliktelse. Detta avser vad som anges i konsumenttjänstlagens 4§, vilket kan tillämpas i avseende till materiella uppdragsavtal. Kontentan av omsorgsplikten så som den anges i konsumenttjänstlagen är att uppdragstagaren skall utföra tjänsten med ”*tillbörlig omsorg*”, inför beställarens intressen.⁹⁶ Lagstiftaren har här gjort en referens till vad som avses med fackmässighet, där fackmässighet i utförandet och omsorgsförpliktelsen inte kan särskiljas helt. Därtill syftar denne till att det som avses med omsorg i hänseende till fackmässigt utförande inbegriper noggrannhet i utförandet.⁹⁷ Vidare kan kravet på omsorg vid kommersiella förhållanden även ställas särskilt högt.⁹⁸ Således torde detta knyta an till att uppdragstagaren skall verka för att uppnå ett utfäst resultat.

Fraktavtal och de transporträttsliga regler som omfattar de olika typerna av fraktavtal använder i större utsträckning begreppet vårdansvar, eller vårdplikt. Det går att påstå att för transport finns det mindre reglering gällande fel, men desto mer avseende ansvar. Vårdplikten regleras i sjölagens 27§ 1p, där fraktaren åläggs ansvar för gods som skadas eller går förlorat.⁹⁹ Detta

⁹⁴ Ibid, s. 131

⁹⁵ Hedberg, ”*Ansvar inom entreprenadjuridiken*”, s. 28

⁹⁶ SFS 195:716

⁹⁷ Prop. 1984/85:110 s. 158

⁹⁸ Hellner, m.fl., ”*Speciell avtalsrätt II Kontraktetsrätt*”, 1 häftet, s. 268

⁹⁹ SFS 1994:1009

torde kunna sägas vara likvärdigt innehållet i de köpsrättsliga reglerna.¹⁰⁰ Vid järnvägstransporter är vårdansvaret tvingande, där endast undantag görs om fel eller skada på godset beror på uppdragsgivaren. För det tvingande vårdansvaret, har uppdragstagaren också bevisbördan för att bevisa att denne inte agerat culpöst.¹⁰¹ Begreppet vård återkommer även för uppdragsavtal där uppdragstagaren skall förvara lös sak (deposition). Förvaring av lös regleras bland annat i HB 12kap 2§, vilket i enlighet med innehållet torde gå att säga, att för de uppdragstagare som har lös sak i sin vård, skall denna behandlas med samma omsorg som de skulle vårda egen egendom.¹⁰²

Vidare går det att säga att även om en uppdragstagare har en skyldighet att verka för ett utlovat resultat och har visa omsorg i uppdragets utförande, är detta också grundat i uppdragets karaktär¹⁰³. Därmed torde det enklast vara att särskilja på uppdraget i dess helhet och uppdragstagarens ansvar att använda särskilda åtgärder. Detta skulle således kunna sägas vara att uppdragstagaren inte använder metoder som denne vet kan leda till risker för beställaren i framtiden. Det kan dock även sägas att kravet på omsorg endast syftar till metoder som uppdragstagaren vet att de kan leda till risker. (Se NJA 2015 s.110 nedan)

4.2.3 Myresjöhusfallet

För att få ett grepp om hur en uppdragstagares ansvar kan te sig, lämpar det sig att frambringa rättsfallet NJA 2015 s. 110. Detta rättsfall vilket behandlar entreprenad, är ett av de nyaste HD avgöranden och som också kan sägas ha förändrat hur uppdragstagares ansvar ter sig. Det här fallet avser konsumentförhållanden, men är ändå av vikt, då det har frambringt en praxis som kan tillämpas även i kommersiella avtalsförhållanden. Därtill skapade domen ett intresse utanför byggindustrin¹⁰⁴, vilket kan påvisa vilken genomslagskraft detta rättsfall haft på byggindustrin.¹⁰⁵ De inblandade parterna i detta fall, är totalentreprenören Myresjöhus där talan lagts fram mot dem av ett flertal fastighetsägare (de ursprungliga beställarna). Myresjöhus har använt en särskild typ av putsad enstegstätad fasad vid uppförandet av ett antal fastigheter. Det har vid ett senare skede framkommit att detta lett till fuktighets- och mögelskador. Det är ur dessa skador som tvisten sedan uppstod.¹⁰⁶

¹⁰⁰ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 173

¹⁰¹ Ibid, s. 199

¹⁰² HB 12kap.

¹⁰³ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 240

¹⁰⁴ <http://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/ny-dom-om-fuktskadade-husfasader>, senast hämtad 2016-05-17

¹⁰⁵ <http://www.affarsvarlden.se/hem/bostad/article3896151.ece>, senast hämtad 2016-05-20

¹⁰⁶ NJA 2015 s. 110, domskäl p. 20

Det intressanta med denna dom, är att HD bedömde att konsumenttjänstlagen inte var tillämplig i detta fall, istället använde de standardavtalet ABS 95 för en bedömning.¹⁰⁷ Det kan argumenteras att detta frambringat en tillämplig praxis vid kommersiella förhållanden vilket stärks av faktumet att HD bortsåg från den tvingande lagstiftningen. Detta trots att konsumenttjänstlagen sedan 2005 har infört ny reglering i 51-61 §§ avseende småhusentreprenad.¹⁰⁸ Vidare använder sig HD även av hänvisningar till konsumenttjänstlagen, trots att de i början av domskälen syftar till att denna inte är tillämplig. Möjligen använder de sig av dessa jämförelser eftersom standardavtalet ABS 95 (numera ABS 09) är utformat för att följa den tvingande lagstiftningen.¹⁰⁹

HD kom fram att genom att använda denna metod uppstod en risk för fuktskador, vilket även ökar risken för mögel och röta. Därmed konstaterade HD att denna byggmetod inte svarar för vad beställaren har fog att förutsätta. Vilket oundvikligen påvisar att det föreligger fel i uppdraget. Detta enligt bestämmelserna såsom de anges i ABS 95 (2:6a).¹¹⁰

4.2.4 Upplynings- och lojalitetsplikt

Inom resultatansvaret inkluderas även uppdragstagarens upplysningsplikt. Upplysningsplikten avser det som kan komma att påverka uppdragets utförande. Detta inkluderas såväl i standardavtal som i lagstiftning. Vad som inkluderas i detta kan komma att skiljas åt beroende på vad som inkluderas i kontaktshandlingarna. Dock lyfter bland annat Hellner fram att fel i kontraktshandlingarna vilka kan påverka utförandet av entreprenaden skall meddelas av den part som noterat felet.¹¹¹ Ytterligare är det en antagen princip inom entreprenadrätten, att den part som tillhandahåller en uppgift även skall svara för uppgiftens riktighet.¹¹² Detta tas även upp i standardavtalen däribland AB 04 1 kap 6 §. Därtill lyfts även upplysningsplikten fram i konsumenttjänstlagen 11 §, som behandlar vad som kan komma att utgöra fel, utifrån upplysningsplikten.

Därutöver går det även att knyta upplysningsplikten till lojalitetsprincipen, vilket avser att parterna skall underlätta och möjliggöra för riktigheten i avtalets uppgifter. Begreppet lojalitet används ofta som en praxis mellan två avtalsparter och lyfts inte bara inom den svenska rätten utan även inom utländsk rätt. Även om detta begrepp inte har en laglig grund i svensk rätt, används den dels i CISG, vilket integrerats i den Svenska köplagen. Likväl har UNIDROIT

¹⁰⁷ NJA 2015 s. 110, domskäl p. 13

¹⁰⁸ Prop. 2003/04:45

¹⁰⁹ https://www.sverigesbyggindustrier.se/om-standardavtal/abs-09_151, senast hämtad 2016-05-17

¹¹⁰ NJA 2015 s. 110, domskäl p. 22

¹¹¹ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt, 1 häftet”, s. 147

¹¹² Ibid, s. 147

Principles ett avsnitt gällande god tro, som kan sägas vara likvärdigt lojalitetsprincipen, vilket gör detta till en mycket relevant aspekt att ta hänsyn till.¹¹³

Det är alltså en del av lojalitetsprincipen att underrätta och upplysa en part i händelser som kan ha en avgörande påverkan på ett avtal eller utförandet av ett uppdrag. Det torde således gå att påstå, att lojalitetsplikten utgör en del av resultatansvaret och omsorgsplikten i materiella uppdragsavtal. Vidare utgör upplysningsplikten en relevant aspekt för felansvaret, då det i många avseende inkluderas i avtal för att undvika problem. Här gällande motpartens bristande upplysningar gällande eventuella felaktiga förutsättningar. Därtill inkluderas även i lagstiftning ett flertal aspekter inom vilka upplysningarnas riktighet utgör ett rent legalt ansvar.¹¹⁴

Vad som avser lojalitets- och upplysningsplikten torde därmed kunna sägas vara juridiskt bindande faktorer gällande felansvar. Vilket torde ha en stark påverkan även i kommersiella avtalsförhållanden, där dispositiv rätt används. Särskilt sedan det går att knyta detta till omsorgsplikten. Konsumenttjänstlagens proposition framhållet här korrelationen mellan omsorg och upplysningsförpliktelsen mellan uppdragstagare och beställaren. Lagstiftaren syftar delvis till att uppdragstagaren skall samråda med beställaren. Dock menar lagstiftaren till att samrådande skall ske i den utsträckning som det är möjligt och där det bedöms behövas.¹¹⁵ Lagstiftaren frambringar att, samrådande utgör en skyldighet mellan uppdragstagare och beställare, där uppdragstagaren avses nyttja samrådande för att undanröja oklarheter och missförstånd.¹¹⁶ Således torde detta skapa ett samband med det övergripande ansvar gällande omsorg uppdragstagare ställs inför vid uppdragsavtal. Därtill torde detta ytterligare påvisa att de ansvar en uppdragstagare ställs inför, inte strikt skiljs åt, utan snarare hänger samman och skapar en helhet.

4.2.5 Objekt- och produktansvar

Slutligen omfattar även uppdragstagarens ansvar i materiella uppdragsavtal, objekt- och produktansvar. Vad som utgör objektansvar i materiella uppdragsavtal lyfts bland annat fram av Hedberg, detta baseras på äldre standardavtal, Hedberg har tydliga poänger avseende vad som skall anses inkluderas i objektansvaret.¹¹⁷ Innebörden av objektansvaret kan förklaras som att entreprenören ansvarar för entreprenaden under kontraktstiden och ansvarar för eventuella skador. Vad Hedberg avser med objektansvaret, kan jämföras med risken för en vara, såsom

¹¹³ Ramberg, Ramberg, "Allmän avtalsrätt" s. 32 f.

¹¹⁴ Ibid, s. 33

¹¹⁵ Prop. 1984/85: 110 s. 160

¹¹⁶ Ibid, s. 161

¹¹⁷ Hedberg, "Ansvar inom entreprenadjuridiken", s. 50

detta anges i köplagen.¹¹⁸ Därmed går det att säga att allt som sker under uppdragets utförande, i avseende till objektet, eller produkten är under uppdragstagarens ansvar.

Vidare står även entreprenören inför ett produktansvar. Vilket bland annat innebär att uppdragstagaren är bunden av produktansvarslagarna.¹¹⁹ Här lyfter Höök fram de skillnader vilka omfattas i entreprenadrätten där såväl produktansvarslagen som konsumenttjänstlagen är tvingande. Här i avseende till konsumentavtal, med ett strikt ansvar för entreprenören. Produktansvarslagen har dock som huvudsakligt syfte att omfatta produkter vilka kan genom säkerhetsbrist orsaka skada. Vidare går det även att inkludera material i detta avseende, där Höök dock lyfter att det kan utgöra svårigheter att fastställa vari felet uppstod. Därtill menar Höök att trots detta, skall entreprenörer ange importör, tillverkare samt annan information avseende produkt eller material för att kunna friskriva sig från ansvaret.¹²⁰

Detta torde således påvisa att i det avseende en produkt eller material kan komma att orsaka skada, även skall inkluderas i vad som utgör fel. Vidare går det även att säga att de felansvaret vilket tillkommer som ett resultat av säkerhetsbrister direkt skall åläggas uppdragstagaren. Därtill går det att säga att uppdragstagaren dels bär ansvar under uppdragets utförande, men även efter att "risken" övergått, bär uppdragstagaren ansvar i avseende till produkter och material vilka kan orsaka skada.

4.2.6 Ansvarsfrihetsgrunder

Bortom det som inkluderats härvid, gällande ansvar för en uppdragstagare finns det även aspekter vilka gör att denne kan friskriva sig från ansvar. Det finns olika former av friskrivningsklausuler vilka en uppdragstagare kan komma att använda för att fria sig själv från ansvar.¹²¹ Vid materiella uppdragsavtal torde dock konkret friskrivning avseende vissa typer av avtalsbrott vara det mest tillämpbara.

Force Majeure kan anses vara en av de mest välkända friskrivningsklausulerna vilka används idag vid såväl köprättsliga som entreprenadrättsliga avtal. Force Majeure syftar till de fel vilka kan uppstå som ett resultat av händelser som ligger bortom uppdragstagarens kontroll, såsom naturkatastrofer, myndighetsåtgärder och krig. Friskrivning från denna typ av händelser

¹¹⁸ Hedberg, "Ansvar inom entreprenadjuridiken", s. 50 f.

¹¹⁹ SFS 1992:18

¹²⁰ Höök, "Entreprenadjuridik", s. 98 f.

¹²¹ Ramberg, Ramberg, "Allmän avtalsrätt", s. 229 f.

används såväl i lagstiftning som i standardavtal och kan anses vara allmänt vedertagen friskrivningsgrund.¹²²

Därtill kan uppdragstagare använda sig av påföljdsfriskrivning, där denne anger vad som skall ligga inom ansvaret, medan andra typer av ansvar utesluts. Vid kommersiella avtal, såsom materiella uppdragsavtal, torde även uppdragstagaren till viss del kunna friskriva sig från skadeståndsansvar som ett resultat av vissa fel som kan komma att uppstå, såsom exempelvis ekonomisk följdförlust.¹²³ Denna friskrivning torde exempelvis kunna användas vid en installation, där uppdragstagaren friskriver sig från ansvar avseende varan som installeras men inte friskriver sig från själva installationsarbetet.

Uppdragstagare kan också vid fraktavtal friskrivnas från ansvar, om felet beror på nautiska fel. Detta är jämförligt med Force Majeure och innebär att transportören, inte svarar för skador och friskrivs från ansvar vilket beror på försummelse eller fel som utförts av besättningsmedlem, befälhavaren eller annan. Detta inkluderar bland annat kollision med andra skepp och grundstötning (vid sjötransport). För annan frakt, såsom järnväg-, väg- och lufttransporter, är regleringen för ansvarsfriskrivning likvärdig den för sjötransport.¹²⁴

Vidare går det även att säga att avtalsinnehåll vilket står i strid med avtalslagens 36§ ytterligare utgör friskrivningsgrund för uppdragstagare. Det går dock att tillägga att det finns ytterst lite information avseende friskrivning vid materiella uppdragsavtal på grund av avtalslagens 36§.¹²⁵ Detta torde påvisa hur ovanligt det är att denna paragraf nyttjas av uppdragstagare, och att det även sällan når domstol. Vad avtalslagen i 36§ syftar till är att inte allt avtalsinnehåll skall behöva upprätthållas, det som är oskäligt för en uppdragstagare skall kunna jämkas eller helt bortses ifrån.¹²⁶ Således torde det som inkluderats gällande ett resultatansvar kunna bortses ifrån om en uppdragstagare genomfört uppdraget och det blir oskäligt att försöka förbättra resultatet.

Slutligen kan uppdragstagaren friskrivnas från ansvar om felet uppstod på grund av beställaren. Detta omfattas såväl i standardavtal som lagstiftning och inkluderar men begränsas inte av fel i uppgifter och vanvård från beställarens sida. Rättsfallet NJA 2013 s. 1174 nedan, kommer att

¹²² Ramberg, Ramberg, ”Allmän avtalsrätt”, s. 185 ff.

¹²³ Ibid, s. 232

¹²⁴ Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 202

¹²⁵ SFS 1915:218

¹²⁶ Ramberg, Ramberg, ”Allmän avtalsrätt”, s. 179

påvisa ett sådant förhållande där uppdragstagaren friskrivs från ansvar, som ett resultat av något som beror på beställaren och således ligger bortom dennes kontroll.

4.2.6.1 Golvlägningsfallet

NJA 2013 s. 1174 lyfter fram något som är relevant för felansvaret, nämligen korrelationen mellan fel i uppgifterna och vad som kan friskriva uppdragstagare i avseende till dennes förutsättningar och fackmässiga bedömning.

De inblandade parterna i detta mål, är en Kyrka i Västerås och en sidoentreprenör (härefter kallat golvläggaren). Trots det ursprungliga valet av en totalentreprenad anlitar Kyrkan vid ett senare tillfälle golvläggaren och bryter ut denna del ur det ursprungliga avtalet med totalentreprenören. Talan har sedan lagts fram gentemot golvläggaren. Golvläggaren anlitas för att lägga in en matta, varpå det efter mattläggningen, framkommer att det nyligen gjutna golvet som mattan lagts på varit för fuktig. Detta leder till att arbetet måste göras om. Kyrkan bekostade en omläggning av mattan, men de gör även ett yrkande om ersättning mot golvläggaren där de åberopar fel i entreprenaden. Det slutliga resultatet var att HD ogillar talan och Kyrkans yrkande lämnas utan bifall.¹²⁷

Det intressanta med detta rättsfall är inte vad HD kom fram till, utan snarare hur justitieråden resonerat. Justitieråd Lambertz ställde sig oenig till domen och menade att Kyrkan inte hade specialkunskaper inom detta och borde fått bifall i deras talan. Kravet på en fackmässig bedömning uppdragstagare ställs inför vid uppdrag torde enligt detta argument, inneburi att uppdragstagaren kontrollerade de uppgifter gällande betongens fuktighetsnivå, som kyrkan lämnat. Detta då Kyrkan inte kan sägas inneha den fackkunskap, som krävs för att förstå vikten av att fuktnivåerna måste vara rätt. Dock utgick övriga justitieråd från en annan aspekt, nämligen att den part som tillhandahåller en uppgift också skall svara för uppgifternas riktighet. Därtill syftade de till att denna skyldighet endast uppstår i förhållanden där entreprenören misstänker eller inser att uppgiften är felaktig. HD kom fram till att eftersom en uppdragstagare inte i normala fall har någon orsak att bedöma eller ens granska uppgifter närmare avseende sakförhållanden som lämnats av beställaren.¹²⁸

Därmed friskrevs uppdragstagaren från ansvar i detta fall, då bedömningen slutligen bottnade i att uppdragstagaren inte hade skäl att misstänka att det förelåg fel i uppgifterna.

¹²⁷ NJA 2013 s. 1174

¹²⁸ NJA 2013 s. 1174 domskäl p. 18

4.3 Garanti och felansvar

Uppdragstagare svarar inte bara för fel som uppstår i direkt anslutning till tjänsten, även fel som uppstår efter uppdragets utförande ligger inom felansvaret. Därtill, skall det dock påpekas att vad som avser garanti, är i direkt anslutning till fel som uppstått på grund av uppdragstagaren.

AB 04 inkluderar såväl i 5:5 samt 5:6 vilken tid för vilken entreprenören svarar för fel. Garantitiden kan skilja sig åt mellan olika materiella uppdragsavtal, men för entreprenader är garantitiden alltid tio år.¹²⁹ Där 5:5 endast lyfter fram att entreprenören svarar för de fel som inte kunnat förutses eller antagits funnits där under garantitiden.

”Entreprenören ansvarar för fel som framträder under garantitiden.”¹³⁰

Här lyfter Degerfeldt och Åhl även fram det som framkommer i avtalsparagrafens kommentar. Där de lyfter att allt som inte beror på brister i underhåll, skötsel eller förslitning samt det som beror på en felaktig projektering skall anses vara fel.¹³¹ Bland annat svarar en entreprenör för materialet, likväl som utförandet. Vidare lyfter de även fram hur uppdragstagaren åläggs bevisbördan för att visa att det inte föreligger fel.¹³² AB 04 5:6 däremot lyfter fram det strikta ansvar en entreprenör bär vid väsentliga fel, där ansvaret åläggs entreprenören även efter det att garantitiden, förutsatt att felet beror på entreprenörens vårdslöshet.

”Entreprenören ansvarar för väsentligt fel som framträder efter utgången av respektive garantitid ... om felet visas ha sin grund i vårdslöshet av entreprenören.”¹³³

Till skillnad från det som avses med 5:5 i AB04 åläggs istället beställaren bevisbördan efter garantitidens utgång. Därtill är det av vikt att tillägga att den typen av väsentliga fel såsom en byggnads funktionsduglighet samt om det föreligger fara för hälsa är inkluderat i det som avser väsentliga fel.¹³⁴

Bortom det som inkluderats i standardavtalrätten avseende garanti, innehållet även konsumenttjänstlagen reglering gällande vad som skall inkluderas i en uppdragstagare garantiansvar. Konsumenttjänstlagens 12§ är den första av lagreglerna vilka behandlar garanti och den fastställer även vilken tidsrymd detta skall avse,

¹²⁹ Degerfeldt, Åhl, ”Entreprenadrätt – en introduktion till AB 04”, s. 37

¹³⁰ Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprenader, AB 04, s. 20

¹³¹ Degerfeldt, Åhl, ”Entreprenadrätt – en introduktion till AB 04”, s. 45

¹³² Ibid, s. 44 f.

¹³³ Allmänna Bestämmelser, för byggnads-, anläggnings- och installationsetreprenader, AB 04, s. 20

¹³⁴ Degerfeldt, Åhl, ”Entreprenadrätt – en introduktion till AB 04”, s. 45

”Frågan om tjänsten är felaktig skall bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då uppdraget avslutades.”¹³⁵

Det framkommer i propositionen att lagstiftaren syftat till att det som avses med hänsyn till förhållandena, grundas i kontraktshandlingarna. Vad som kan summeras av vad lagstiftaren frambringat, är att uppdragstagaren skall svara för dolda fel som uppstår efter att uppdraget slutförts. Därtill kan även uppdragstagaren med stöd i denna paragraf svara för fel även under pågående uppdrag om vissa delar av uppdraget gått över i beställarens besittning.¹³⁶ Det framkommer att en jämförelse mellan innehållet i AB 04 och konsumenttjänstlagen avseende garanti, inte skiljer sig nämnvärt åt. Inte vid den typiska garanti en uppdragstagare ställs inför vid varje avslutat uppdrag. Vidare inkluderas det i konsumenttjänstlagens 13§ ytterligare reglering avseende garanti,

”Försämras resultatet efter den tidpunkt som anges i 12 §, skall tjänsten anses felaktig om försämringen är en följd av att näringsidkaren har åsidosatt vad som ålegat honom enligt avtalet eller denna lag.”¹³⁷

Det kan sägas att lagstiftaren med denna paragraf syftat till de fel som kan uppstå som en följd av kontraktsbrott, från uppdragstagarens sida. Detta avser i första hand kontraktsbrott i avseende till tjänstens beskaffenhet.¹³⁸ Detta kan sägas vara en naturlig del av det som torde inkluderas i en uppdragstagares felansvar och att detta kan jämföras med 5:6 i AB 04. Således kan det sägas att innehållet är jämförbart med vad som avses med väsentliga fel.

Vidare, finns det även reglering i konsumenttjänstlagen avseende funktionsgarantier, detta torde dock kunna sägas ligga bortom de garantier avseende tjänsten i ett uppdrag som kan anses vara uppenbara. Garantiansvaret i AB 04 avser endast fel som uppstår under garantitiden och efter garantins utgång avser väsentliga fel, medan uppdragstagaren åläggs ett striktare garantiansvar inom konsumenttjänstlagen. Det striktare ansvaret torde avse det funktionskrav en uppdragstagare ställs inför i konsumenttjänstlagens 14§,

”Har näringsidkaren genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid efter den tidpunkt som anges i 12 § svara för resultatet av tjänsten och försämras det utfästa resultatet under den angivna tiden, skall tjänsten anses felaktig.”¹³⁹

¹³⁵ SFS 1985:716

¹³⁶ Prop. 1984/85:110 s. 204

¹³⁷ SFS 1985:716

¹³⁸ Prop. 1984/85:110 s. 208 f.

¹³⁹ SFS 1985:716

Innebörden av denna paragraf borde således kunna sägas ligga utanför den garanti uppdragstagare åtar sig. Vad lagstiftaren avsett med denna paragraf är det som uppdragstagaren garanterat, resultatmässigt. Detta skall gälla oavsett om uppdragstagaren använt begreppet garanti eller ej. Det kan därmed gå att säga att om tjänsten försämras, skall den anses felaktig.¹⁴⁰ Innehållet i denna paragraf torde således även avse ett strikt ansvar för uppdragstagaren. Därtill går det även att utröna en friskrivning från garantin och även var bevisbördan. Detta inkluderas i konsumenttjänstlagen 14§ 2p.,

*”Första stycket gäller ej, om näringsidkaren gör sannolikt att försämringen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på konsumentens sida.”*¹⁴¹

Som det går att utröna i paragrafen ovan, kan uppdragstagaren friskrivnas från ansvar om denne kan påvisa att felet beror på beställaren. Det går därmed att säga att bevisbördan för garantier, ligger på uppdragstagaren snarare än beställaren i avseende till konsumenttjänstlagen 14§. För frakt och deposition skiljer sig garantierna något, då tjänsten grundas i lös sak som skall förvaras och i vid frakt även förflyttas. För deposition förefaller uppdragstagarens garantier snarare grundas i att denne vårdar saken som förvaras, och att obehörig inte kan hämta ut saken vid depositionens slut.¹⁴² Garantier vid frakt, torde ligga i att transportören liksom vid deposition kontrollerar så att ingen obehörig hämtar ut godset, men också att fartyget är sjövärdigt.¹⁴³ Således torde det gå att påstå att de garantier som lämnas av uppdragstagaren, eller som är tvingande för uppdragstagaren grundas i uppdragets karaktär.

4.4 Avslutande kommentarer

Inom ramen för vad som kan sägas utgöra en uppdragstagares felansvar finns det en stor mängd aspekter att ta hänsyn till. Därmed har det funnits ett närliggande behov att förenkla vad som kan sägas utgöra en uppdragstagares felansvar. Felansvaret kan sägas utgöras av uppdragstagarens omsorgs- och vårdförpliktelser. Oavsett vilket av de ansvarsområden vilka kan tillskrivas en uppdragstagare som presenterats ovan, finns det en stark anknytning till omsorgsförpliktelsen. Därmed kan det sägas, att de kontraktsbrott en uppdragstagare kan begå, har sitt ursprung i omsorgsförpliktelsen.

¹⁴⁰ Prop. 1984/85:110 s. 209 f.

¹⁴¹ SFS 1985:716

¹⁴² Hellner, m.fl., ”Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt”, 1 häftet, s. 303

¹⁴³ Ibid, s. 186

Bortom detta kan det även sägas att omsorgsförpliktelsen, likväl som en uppdragstagares felansvar är subjektivt och kan inte tillämpas likvärdigt i alla uppdragsavtal. Istället borde det kunna sägas att omsorgsförpliktelseerna står i direkt korrelation till uppdragstagarens förpliktelser. Därmed kan det sägas att om en uppdragstagare inte verkat för att uppnå ett önskat resultat som beställaren haft fog att förutsätta, bryter denne mot omsorgsförpliktelseerna och har således felat i dennes grundläggande ansvar gentemot beställaren. Exempelvis kan detta ses i NJA 2015 s. 110, där uppdragstagaren inte verkat med omsorg, eftersom det fanns skäl att förstå att uppdraget skulle kunna förfelas på grund av metoden som användes. Således förfelades uppdraget. Detta trots att uppdraget från början inte kunde ansetts varit förfelat.

Vidare kan även felansvaret eller den omsorg en uppdragstagare visar gentemot beställaren påvisas i de garantier denne lämnar på arbetet. Bortom de grundläggande garantier som lämnas, finns det även tillfällen där uppdragstagaren lämnar ytterligare garantier. Garantier, vilka kan komma att leda till ytterligare omkostnader för uppdragstagaren, men som påvisar att uppdragstagaren ämnat att verka omsorgsfullt i uppdraget, även efter dess fullbordan.

Därutöver kan det även sägas att i de fall där uppdragstagaren verkat med omsorg, men det ändå uppstått fel, finns det grunder för denne att friskrivnas från ansvar, så kallat ansvarsfriskrivning. Detta kan exempelvis ses i NJA 2013 s. 1174, där en uppdragstagare friskrevs från ansvar eftersom denne trots allt verkat med omsorg. Därmed kan det sägas att det inte är ett felansvar uppdragstagaren åtar sig. Felansvaret kan kallas det, strikt, eftersom vid fel, har uppdragstagaren brustit i dennes ansvar att uppbringa resultat eller lojalitet gentemot beställaren. Således kan det sägas att om en uppdragstagare utför arbetet med omsorgsförpliktelseerna i bakhuvudet kan denne inte förfela uppdraget.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Notis: Detta avser i första hand fel som inte beror på olyckshändelser, force majeure eller fel som beror på beställaren.

5. Slutsatser

Omfånget och innehållet i denna uppsats kan sägas vara snävt, och uteslutande mot andra förpliktelser en uppdragstagare kan åta sig. Det går dock vid en överblick av innehållet att säga att uppdragstagarens förpliktelser och innehållet utgör kärnan av fel och felansvar. En stor del av denna uppsats har behandlat fel i uppdraget och hittills har det inte framkommit en exakt lista vad som utgör fel. Det går inte heller att konkret säga att felansvaret är ett specifikt ansvar. Det har framkommit att fel utgörs av en rad olika faktorer, som hela tiden är föränderliga utifrån kontraktshandlingarna. Vid ett flertal tillfällen, inom olika avsnitt har innehållet avseende fel inom begreppsbestämmelserna (AB 04) frambringats. Går det då att säga att detta är det mest objektiva och enkla svaret på vad som utgör fel och därmed även torde avse uppdragstagares felansvar? På sätt och vis skulle svaret kunna sägas vara ja, men det är bara vid en flyktig överblick svaret kan sägas vara ja. Materiella uppdragsavtal, eller entreprenader, vilket begrepp som än kan tänkas användas, är så olikartat.

Utifrån uppdragets kontraktshandlingar, går det enbart att säga, att fel eller det som faller inom felansvaret är avvikelser eller ej utfört arbete. Felansvaret uppdragstagare ställs inför, är så omfattande, att vissa detaljer av detta kan ses som självklarheter. Det framkommer dock, att en del självklarheter, såsom ÄTA, inte alls blir självklara, när ena parten tycker att det är självklart att inte utföra ÄTA. Det är just på grund av situationer där en uppdragstagare väljer att använda obeprövade metoder, eller bortser från en detalj som kan anses uppenbar som reglering krävs.

Fel i uppdraget, är det som avviker från vad parterna kommit överens om, även om detta kan komma att förändras under uppdragets gång. En beställare kanske ändrar sig angående ett utförande och detta förs inte in i kontraktshandlingarna – är det då fel? Nej. Fel är alltså, såsom det beskrivs i konsumenttjänstlagen, vad en konsument, eller beställare har fog att förutsätta avseende tjänstens beskaffenhet. Fel, fackmässighet och felansvaret kan sägas vara en steg för hur arbetet utförs. Det går att säga att allt bottnar i fackmässighet, där fackmässighet i uppdraget är grundstenen. Allt som inte är fackmässigt eller av en högre standard, oavsett vad detta avser, skall anses vara fel.

Felansvaret, kan egentligen inte sägas vara ett felansvar, utan snarare ett övergripande ansvar en uppdragstagare har, för att se till att det inte uppstår fel. Istället för felansvar, borde detta kunna sägas vara omsorgsansvar. Där uppdragstagaren verkar för att med omsorg se till att beställarens intressen tillgodoses. Detta inkluderar även andra ansvar en uppdragstagare har.

Det finns ett rimligt skäl till varför det istället för omsorgsansvar, kallas felansvar. För att det förenklar vad som ligger inom uppdragstagarens ansvar. Det hade öppnat upp för kryphål och feltolkningar om det hade haft en annan benämning. Således borde det gå att säga att allt som inte beror på något beställaren, ligger inom ramen för vad som kan anses vara uppdragstagarens ansvar.

Felansvaret, kan också delas in i två olika aspekter, indirekta och direkta kontraktsbrott. Direkta kontraktsbrott är enklast att fastställa, då detta utgörs av det kontraktsbrott där det förekommer uppsåt eller där uppdragstagaren är medveten om att resultatet, på grund av utförande eller material inte kommer nå upp till en normerad standard. Det är därför de indirekta kontraktsbrotten, som ligger inom felansvaret som blir problematiska. Vad som avses med indirekta kontraktsbrott är det som sker genom olyckshändelser eller andra aspekter som ligger inom uppdragstagarens kontrollansvar. Därmed kan det sägas att innehållet i denna uppsats grundar sig i de direkta kontraktsbrotten för att kunna fastställa vad som avses med de indirekta kontraktsbrotten. Det bästa exemplet på sådana kontraktsbrott är det som omfattas i NJA 2015 s. 3 där uppdragstagaren inte tog med den sannolika grunden till sprängningsarbete utan istället ansåg det vara ÄTA och NJA 2015 s. 110, som inte är fel rent fackmässigt utan snarare att uppdragstagaren använt vad som nu anses vara en olämplig konstruktionsmetod.

Det ena grundas i ett fel i uppgiften, som ledde till att tjänstens utförande och slutresultatet förfelades. Ändå friskrevs uppdragstagaren från ansvar. Det andra inbegriper utförande av småhus där en ny oprövad fasadtyp används, vilket leder till att slutresultatet är förfelat. Resultatet från det senare fallet är att uppdragstagaren anses ha agerat vårdslöst. Skillnaden mellan fallen är att det senare ledde till hälsorisker. Även om uppdragstagaren aldrig menade att det skulle bli fel i resultatet och metoden hade använts utomlands, så förfelades det, genom att det aldrig använts en liknande fasadtyp i Sverige. Risken för de boendes hälsa övertrumfades alltså att uppdraget inte förfelats, men att uppdragstagaren inte visat tillräckligt stor omsorg i att se till att metoden är tillämpbar i Sverige. Således kan det sägas att allt bottnar i omsorg. Det är det begreppet som återkommer, oavsett vilken form av ansvar som lyfts fram, återkommer alltid begreppet omsorg. Detta begrepp används i lagstiftning och torde därmed säga mer om vad uppdragstagarens ansvar utgör än att enbart säga att denne har ett felansvar.

Standardavtal och lagstiftning används idag som ett resultat av att det inte finns en lagstiftning som behandlar fel i kommersiella materiella uppdragsavtal. Med det som bakgrund, kan det även funderas över huruvida detta är tillräckligt. Eller om det faktiskt finns skäl att utforma lag som behandlar de fel och ansvar som tagits upp inom ramen för denna uppsats. På frågan om

det behövs en lag, så måste svaret idag, bli nej. Orsaken till att det idag inte finns några skäl att införa en lagstiftning ligger i användandet av standardavtal. Denna användning har tillkommit, ur bristen på reglerande lagtext. Därmed går således att säga att det vuxit fram en harmoni mellan de olika lagstiftningarna och standardavtalen. Vilket kan bli svårt att uppnå vid en ny lagstiftning, utifrån de övriga aspekterna vilka spelar in vid materiella uppdragsavtal. Detta leder till att det idag inte kan sägas vara relevant med en ny lagstiftning, men det utesluter inte att det i framtiden skall finnas ett ökat behov.

Avslutningsvis, går det att säga att det som avser fel och felansvar i materiella uppdragsavtal, under kommersiella förhållanden, har utvecklats över tid. Det kan vid en hastig överblick ses som komplext, diffust och ibland också onödigt komplicerat. Det har dock framkommit under arbetet med denna utredning att det finns stora likheter mellan standardavtalen och de tillämpbara rättsreglerna vilket kan sägas underlätta och förenkla arbetet för uppdragstagare. För de som arbetar med denna typ av frågor på daglig basis, såsom BKK, kan nog en del frågor avseende fel och felansvar anses vara självklara, medan andra där det ännu inte föreligger ett vägledande prejudikat återstår att utredas närmare. Framtiden för kommersiella materiella uppdragsavtal kan sägas vara på väg att belysas och förenklas för framtida uppdragstagare.

Abstract - Summary in English

This paper aims to examine the legal provisions of fault and deficiencies in commercial material commission and how the contractor's liability for those deficiencies appear, and what it covers. In addition, the aim with the paper is to also see if there is a consistent "red thread" in the liabilities. To achieve the extent of the thesis, standard contracts and legislation have been used as guidance and to strengthen the various liabilities which are imposed on contractors.

Moreover, deficiencies can be based in two categories, failure of the obligations and the faults in execution. Obligations can then be divided into further sections, such as fault in information as well as fault in service. Furthermore, there are interesting differences between the various commission contracts, where for example deficiencies in freight are based in the contractor liabilities, rather than the actual obligation. However, freight contracts can be found faulty in other respects, such as for fault in information and execution, but this mainly rest on the contractors liabilities rather than actual faulty obligation. For other material commissions, legislations regarding sale of goods (köplagen) or employ (konsumenttjänstlagen) are primarily applicable.

Furthermore, it should be possible to say that regardless of the commission contract there have been strong links between the commission and liabilities. However, consistently for all contractors is that they have a responsibility to carefully carry out the assignment. There are differences in freight, here too, where duty of care (vårdansvar) instead is described as the responsibility. In addition, it should be possible to say that within the property commission contracts, the care of obligation is of utmost importance.

Källförteckning

Offentligt tryck

Prop. 1984/85:110

Prop. 1984/85:LU42

Prop. 1988/89:76

Prop. 1989/90:LU34

Prop. 2003/04:45

Litteratur

Adlercreutz, Axel., Gorton, Lars., *Avtalsrätt II*, 6 uppl., Lund: Juristförlaget, 2010

Bernitz, Ulf., *Standardavtalsrätt*, 8 uppl., Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2013

Byggandets Kontraktsskommitté, *Allmänna Bestämmelser: För Byggnads-, Anläggnings- och Installationsentreprenader AB 04*, Stockholm, 2004

Degerfeldt, Peter., *Rättsfallssamling i entreprenadjuridik*, Stockholm: Jure förlag AB, 2010

Degerfeldt, Peter., Åhl, Lennart., *Entreprenadrätt: en introduktion till AB 04*, Lund: Studentlitteratur, 2016

Hedberg, Stig., *Ansvar inom entreprenadjuridiken*, 2 uppl., Lund: AB Svensk byggtjänst, 2013

Hellner, Jan., Hager, Richard., Persson, Annina H., *Speciell avtalsrätt II Kontraktsrätt. 1 häftet*, 6 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2015

Herre, Johnny., Ramberg, Jan., *Köplagen: en kommentar*, 2 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2013

Höök, Rolf., *Entreprenadjuridik*, 5 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2008

Johansson, Svante O., *Konsumenttjänstlagen: en kommentar*, Stockholm, Norstedts Juridik AB, 2013

Korling, Frederic., Zamboni, Mauro., *Juridisk metodlära*, Lund: Studentlitteratur, 2013

Lundberg, Konrad., Schüldt, Johan., Rother-Schirren, Theddo., Lagerstedt, Anders., Calleman, Catharina., Nordell, Per Jonas., Persson, Annina H., Radetzki, Marcus., Zila, Josef., *Juridik - Civilrätt, Straffrätt, Processrätt. 2 uppl.*, Stockholm: Sanoma Utbildning AB, 2013

Ramberg, Jan., Herre, Johnny., *Allmän köprätt*, 7 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2014

Ramberg, Jan., Ramberg, Christina., *Allmän avtalsrätt*, 9 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2014

Sandgren, Claes., *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare, Ämne, material, metod och argumentation*, 2 uppl., Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2007.

Trolle Önnefors, Elsa., Wenander, Henrik., *Att skriva rätt: Goda råd för att skriva uppsats i juridik*, Stockholm: Wolter Kluwer Sverige AB, 2016

Artiklar

Affärsvärlden, Byggtopparna om HD-domen mot Myresjöhus (hämtad senast 2016-05-17)

<http://www.affarsvarlden.se/hem/bostad/article3896151.ece>

Svensk Juristtidning, Svensk rättspraxis – Sjörätt och annan transporträtt 1971-1975 (hämtad senast 2016-05-25)

<http://svjt.se/svjt/1977/607>

SVT Nyheter, Villaägarna vann mot Myresjöhus (hämtad senast 2016-05-17)

<http://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/ny-dom-om-fuktskadade-husfasader>

Internetkällor

Karnov Group, Lagkommentar till konsumenttjänstlagen 4§ (hämtad senast 2016-04-28)

https://pro-karnovgroup-se.ludwig.lub.lu.se/document/528583/1#SFS1985-0716_K0_P4

Karnov Group, Lagkommentar till köplagen 17§ (hämtad senast 2016-04-28)

https://pro-karnovgroup-se.ludwig.lub.lu.se/document/529071/1#SFS1990-0931_K0_P17-annotations

Karnov Group, Lagkommentar till köplagen 18§ (hämtad senast 2016-04-28)

https://pro-karnovgroup-se.ludwig.lub.lu.se/document/529071/1#SFS1990-0931_K0_P18-annotations

Karnov Group, Ny Juridik 3:09, Fel i standardavtal (hämtad senast 2016-04-28)

<https://pro-karnovgroup-se.ludwig.lub.lu.se/document/912360/1>

Svenska byggindustrier, AB 04 – Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings-, och installationsentreprenader (hämtad senast 2016-05-17)

https://www.sverigesbyggindustrier.se/om-standardavtal/ab-04_77

Svenska byggindustrier, ABS 09 – Avtal för småhusentreprenad som näringsidkare utför åt privatperson (hämtad senast 2016-05-17)

https://www.sverigesbyggindustrier.se/om-standardavtal/abs-09_151

Svenska byggindustrier, ABT 06 – Allmänna bestämmelser för totalentreprenad (hämtad senast 2016-05-17)

https://www.sverigesbyggindustrier.se/om-standardavtal/abt-06_76

Rättsfallsförteckning

NJA 2009 s. 388

NJA 2013 s. 1174

NJA 2015 s. 3

NJA 2015 s. 110